



СЫР ТАБИГАТЫ

ҚОҒАМДЫҚ - ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ГАЗЕТ

ОБЩЕСТВЕННО - ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

2013 жылдан бастап шығады ● Апта сайын жарық көреді ● E-mail: syr.tabigaty@gmail.com ● www.syrtabigaty.kz

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТ ҚАЛЫПТАСТЫРУ КОНСТИТУЦИЯНЫҢ ТҮБЕГЕЙЛІ ПРИНЦИПТЕРІ ҚАТАРЫНДА: ҮКІМЕТТЕ ПРЕЗИДЕНТТІҢ «ТАЗА ҚАЗАҚСТАН» БАСТАМАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БАРЫСЫ ҚАРАЛДЫ



Премьер-министр Олжас Бектенов Президенттің «Таза Қазақстан» бастамасын жүзеге асыру барысына мониторинг жүргізу орталығының отырысын өткізді. Онда қоршаған ортаны қорғау және халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыруда цифрлық технологиялар қолдану мәселелері қаралды.

Премьер-министр жоғары экологиялық мәдениет қалыптастыру мен табиғатқа жанашырлықпен қарау жаңа Конституция жобасының түбегейлі принциптері қатарына енгізілуінің маңыздылығын атап өтті.

«Отаншылдықты жасампаз іспен көрсету, жоғары экологиялық мәдениетті қалыптастыру жаңа Конституция жобасының түбегейлі принциптері қатарына енгізілуінің ерекше атап өтім келеді. Бұл табиғатқа, туған елге деген жанашырлықты күшейтуге, әрбір азаматтың бойында тазалық мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді», - деп атап өтті Олжас Бектенов.

Экология және табиғи ресурстар

министрлігінің деректеріне сәйкес, Президенттің «Таза Қазақстан» бастамасы аясында барлық кезеңде 1 294 іс-шара өткізіліп, 844 мың тонна қалдық жиналған, 1 млн гектар жер тазартылып, 2,9 млн ағаш отырғызылған. Аталған іс-шараларға 6,9 млн адам қатысты.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев жариялаған Цифрландыру және жасанды интеллект жылы аясында қоршаған ортаны қорғауда цифрлық технологияларды қолдануға ерекше назар аударылды. Экология және табиғи ресурстар министрі Ерлан Нысанбаев «Қоршаған орта және табиғи ресурстардың жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкі» жобасын жүзеге асырылғанын баяндады. Онлайн-платформа эмиссияларға мониторинг жүргізу, өндірістік экологиялық бақылау, ластанушы заттардың шығарындылары мен тасымалдары тіркелімі, қалдықтардың мемлекеттік кадастры, көміртегі кадастры т.б. сияқты бірқатар басқа жүйелер көрсеткішін жинақтайды.

Қалдықтарды басқару саласында

EcoQolday цифрлық платформасы жұмыс істейді. Сондай-ақ бүгінде орман өртен ерте анықтау жүйесі енгізілуде, су тасқыны жағдайын болжау үшін «Қазгидромет» деректерімен интеграцияланған Tasqun жүйесі қолданылуда. Қазақстанның ерекше қорғалатын табиғи аумақтарындағы бақылау-өткізу пункттерін автоматтандыру бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Табиғи ресурстар саласында Tabigat.gov.kz интерактивті карта іске қосылды. Жасанды интеллект және цифрлық даму бірінші вице-министрі Ростислав Коняшкин ғарыштық мониторинг арқылы 2025 жылы 3 828 заңсыз қалдықтар жиналатын орын және 1 мыңнан астам қоқыс полигоны тіркелгенін баяндады.

Жасанды интеллект пен қолда бар есептеу қуатын пайдалана отырып, кешенді тәсілдің қажеттігі атап өтілді. Цифрлық шешімдер енгізу «Таза Қазақстан» тұжырымдамасын жүзеге асырудың ашықтығын, бақылау тиімділігін арттырады. Сондай-ақ отырыс барысында халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру бойынша жүргізіліп жатқан жұмыстардың нәтижелері қаралды. Оқу-ағарту министрі Жұлдыз Сүлейменова «Таза Қазақстан» құндылығына баса назар аударып отырып, мектептерден бастап жоғары оқу орындарына дейінгі барлық деңгейлер үшін экологиялық ағартудың бірыңғай стандартын әзірлеудің басталғаны туралы баяндады. Өңірлерде «Жасыл ел» бағдарламасы, «Жасыл клубтар» жобасымен қатар мектеп және мектептен тыс форматтар дамуда.

Ғылым және жоғары білім вице-министрі Гүлзат Көбенова қазіргі уақытта барлық жоғары оқу орындарында экологиялық клубтар, студенттік экожасақтар құрылып, «Велосипед күні» өткізіліп жатқанын баяндады. Қоқысты бөлек жинау жобасы аясында 26 университетте бокстар мен биғ-бәтгер орнатылып, қайта өңдеуге 36 тоннадан астам пластик жиналды.

Жалғасы 2-бетте.

12+ №5(530)
ақпан
11 февраль 2026
february
Сәрсенбі • Среда • Wednesday

МИНСЕЛЬХОЗ РК ПЛАНИРУЕТ СОЗДАТЬ ЕДИНУЮ ЦИФРОВУЮ ЭКОСИСТЕМУ «Е-АПК»

ЧИТАЙТЕ НА 2-Й СТРАНИЦЕ

В КАКОМ РЕГИОНЕ КАЗАХСТАНА БОЛЬШЕ ВСЕГО ТЕПЛИЦ?

ЧИТАЙТЕ НА 5-Й СТРАНИЦЕ

ИСКУССТВЕННО ОСВЕЩЕНИЕ ПРОДЛЕВАЕТ СЕЗОН ПЫЛЬЦЫ И ВРЕДИТ АЛЛЕРГИКАМ

ЧИТАЙТЕ НА 8-Й СТРАНИЦЕ

В КАЗАХСТАНЕ ЗАПУЩЕН ПРОЕКТ ПО УКРЕПЛЕНИЮ СИСТЕМЫ КЛИМАТИЧЕСКОЙ ПРОЗРАЧНОСТИ В РАМКАХ ПАРИЖСКОГО СОГЛАШЕНИЯ



Министерством экологии и природных ресурсов Республики Казахстан совместно с Продовольственной и сельскохозяйственной организацией Объединённых Наций (ФАО) был запущен проект «Укрепление потенциала Казахстана по соблюдению

Расширенных рамок прозрачности в рамках Парижского соглашения» (СВИТ).

В рамках запуска проекта в г. Астана состоялся вводный семинар, направленный на обсуждение концепции проекта, его целей,

компонентов и ожидаемых результатов. Мероприятие прошло в гибридном формате с участием представителей профильных государственных органов, научного и экспертного сообщества, неправительственных организаций, частного сектора, а также международных организаций.

В ходе семинара были представлены ключевые положения Расширенных рамок прозрачности (ETF) в соответствии со статьёй 13 Парижского соглашения, рассмотрены обязательства Республики Казахстан по подготовке национальных климатических отчётов, включая двухгодичные отчёты по транспарентности (BTR), национальные доклады и определяемый на национальном уровне вклад (NDC).

По материалам Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан, www.gov.kz, фото www.gov.kz.

ПРОГНОЗ ПОГОДЫ	Ср., 11 февраля 2026	Чт., 12 февраля 2026	Пт., 13 февраля 2026	Сб., 14 февраля 2026	Вс., 15 февраля 2026	Пн., 16 февраля 2026	Вт., 17 февраля 2026
Кызылорда Источник: gismeteo.kz Долгосрочный прогноз погоды является ориентировочным и отражает только характер изменения погоды.	Ясно -1°C ⇒ 5 м/с З 85% влажн. 759 мм рт.ст.	Облачно -2°C ⇒ 7 м/с СВ 79% влажн. 759 мм рт.ст.	Облачно +2°C ⇒ 4 м/с СВ 84% влажн. 754 мм рт.ст.	Малооблачно +3°C ⇒ 2 м/с СВ 95% влажн. 754 мм рт.ст.	Малооблачно +7°C ⇒ 5 м/с В 98% влажн. 754 мм рт.ст.	Облачно, дождь +6°C ⇒ 3 м/с ЮЗ 93% влажн. 752 мм рт.ст.	Ясно +8°C ⇒ 2 м/с ЮЗ 98% влажн. 752 мм рт.ст.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТ ҚАЛЫПТАСТЫРУ КОНСТИТУЦИЯНЫҢ ТҮБЕГЕЙЛІ ПРИНЦИПТЕРІ ҚАТАРЫНДА: ҮКІМЕТТЕ ПРЕЗИДЕНТТІҢ «ТАЗА ҚАЗАҚСТАН» БАСТАМАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БАРЫСЫ ҚАРАЛДЫ

Жалғасы. Бастауды 1-бетте оқыңыз.

Президенттің «Таза Қазақстан» бастамасын ақпараттық сүйемелдеудің ролі ерекше атап өтілді. Мәдениет және ақпарат вице-министрі Қанат Ысқақов 2025 жылы 1 млн-ға жуық жастардың қатысуымен 1 мыңнан астам іс-шара өткізілгенін баяндады. Қоғамдық кеңестермен және үкіметтік емес ұйымдармен бірлесіп аумақтардың тазалығы және тарихи-мәдени мұра нысандарындағы тәртіпті сақтау мәселелері бойынша қоғамдық бақылау жүргізілді.

Премьер-министр бірқатар өңірде «Таза Қазақстан» тұжырымдамасындағы жоспарланған көрсеткіштер орындалмағанына назар аударды. Нақты айтқанда, Алматы облысында суару жүйелері мен су үнемдеу технологияларын енгізу, гранттар беру және үкіметтік емес ұйымдарды қаржыландыру бойынша жұмыстардың жеткіліксіздігі атап өтілді. Ұлытау облысында жасыл қошеттерге түгендеу жүргізілмеген, адамдар көп жиналатын жерлерге фантоматтар орнатылмаған. Бұдан бөлек, сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін цифрландыру жүргізілмеген. Абай облысында «жасыл инфрақұрылым» құру жөніндегі жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізілмеген, қоршаған ортаны қорғауға арналған мәдени шаралар да өткізілмеген. Осы бағыттар бойынша Алматы облысының әкімі Марат Сұлтангазиев, Ұлытау облысының әкімі Дастан Рыспеков, Абай облысының әкімі Берік Уәли тыңдалды.

Отырыс қорытындысы бойынша Премьер-министр әкімдіктерге жоспарланған барлық іс-шараның жүзеге асырылуын қамтамасыз етуді тапсырды.

«Президенттің «Таза Қазақстан» бастамасын жүзеге асыру айтарлықтай нәтиже беріп, экологиялық өзгерістерге қоғамдық сұраныстың жоғары екенін айқын көрсетіп отыр. Сондықтан келесі деңгейге оту міндеті тұр бұл – заманауи цифрлық құралдарды қолдануға, тұрақты және объективті мониторинг пен процеске қатысушылардың бәрінің арасындағы жауапкершілікті дәл бөлуге негізделген жүйелік және басқарылатын тәсілді қалыптастыру. Бұл тәсіл ұзақмерзімді нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді», - деп атап өтті Олжас Бектенов.

Сондай-ақ министрліктерге экологиялық деректердің тұрақты берілуін және есептеу қуаттарына қол жеткізуді қамтамасыз ету, ғарыштық мониторингтің қамтылуы мен жүйелілігін кеңейту, сонымен қатар орман өртерін ерте анықтау жүйесін кеңейтуді аяқтау жөнінде тапсырмалар берілді. Мәдениет және ақпарат министрлігіне «Таза Қазақстан» тұжырымдамасын тұрақты түрде ақпараттық қамтамасыз ету тапсырылды.

<https://primeminister.kz/news/ekologiyalyk-madeniet-kalyptastyru-konstituciiyanyn-tubegeili-principiteri-katarynda-ukimette-prezidenttin-taza-kazakstan-bastamasy-nuzege-asyru-barysy-karaldy-31056>

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар Министрлігі,
www.gov.kz материалдар бойынша, фото www.gov.kz.

ПО ИТОГАМ 2025 ГОДА ОБЕСПЕЧЕНЫ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ДОХОД И НОМИНАЛЬНАЯ ДОХОДНОСТЬ ПЕНСИОННЫХ АКТИВОВ НА ПОЛОЖИТЕЛЬНОМ УРОВНЕ

По итогам инвестиционной деятельности Национального Банка Республики Казахстан (НБРК) по управлению пенсионными активами объем начисленного инвестиционного дохода за 2025 год составил 1,77 трлн тенге. В условиях волатильности валютных курсов и изменения рыночной стоимости финансовых инструментов доходность пенсионных активов, распределенная на счета вкладчиков (получателей) по итогам 2025 года, составила 7,43%.

Важно отметить, что доходность пенсионных активов за отдельные краткосрочные периоды времени не является показателем эффективности их долгосрочного управления (к примеру, в 2024 году инвестиционная доходность пенсионных активов составила 17,96%), в связи с волатильностью рыночной стоимости финансовых инструментов, курсов валют и иных показателей от периода к периоду. Поэтому объективный анализ размера инвестиционного дохода целесообразно делать за более длительный период времени.

Одним из ключевых факторов, оказавших влияние на уровень доходности в 2025 году, стала отрицательная курсовая переоценка, обусловленная укреплением тенге по отношению к доллару США. При этом доля инвестиций в финансовые инструменты, номинированные в иностранных валютах, в структуре пенсионных активов составила 41%.

Сложившийся за 2025 год показатель доходности в Казахстане сопоставим с показателями доходности в мире. Так, по данным международного аналитического агентства Willis Towers Watson номинальная доходность крупнейших пенсионных рынков за 12 месяцев (по состоянию на 01.10.2025 года) сложилась следующим образом: Еврозона – 4,7%, Великобритания – (-4,1%), Швейцария – 3,4%, Канада – 9,2%, США – 10,9%, Япония – 3,3%.

В средне- и долгосрочной перспективе обеспечивается положительная реальная (превышающая накопленную инфляцию) доходность пенсионных накоплений. Так, накопленная инвестиционная доходность с момента основания накопительной пенсионной системы в 1998 году по состоянию на 1 января 2026 года с нарастающим итогом составила 1 060,17% при инфляции за весь период 941,90%.

По состоянию на 1 января 2026 г. накопленный с 2014 года (после объединения пенсионных активов в ЕНПФ) чистый инвестиционный доход составил 10,43 трлн тенге. С учетом произведенных выплат его доля в общем объеме пенсионных накоплений вкладчиков (получателей) составляет 41,4%, что свидетельствует о существенной роли инвестиционной деятельности в структуре накоплений граждан.

Также отметим, что вкладчики имеют право на перевод части пенсионных активов (до 50% пенсионных накоплений за счет обязательных пенсионных взносов и до 100% пенсионных накоплений за счет добровольных пенсионных взносов) в управляемый частным управляющим инвестиционным портфелем (УИП), соответствующим требованиям регулятора.

В сравнении более консервативным управлением НБРК, направленным на сохранность пенсионных активов и обеспечение их положительной доходности в долгосрочном периоде, инвестиционные декларации УИП и требования регулятора предусматривают более широкие инвестиционные возможности УИП в целях повышения доходности пенсионных активов (при этом риски в УИП также выше).

Напомним, что в Казахстане действует уникальная гарантия сохранности обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов под управлением НБРК с учётом уровня инфляции. В случаях снижения доходности в отдельном периоде, повлиявшего на накопленную доходность вкладчика при наступлении права на выплаты, компенсация разницы гарантирована государством.

Вся система инвестиционного управления и учета пенсионных активов является прозрачной: каждый вкладчик имеет возможность видеть свой инвестиционный доход в личном кабинете на сайте enpf.kz или в мобильном приложении.

Информация по инвестиционному управлению пенсионными активами ЕНПФ и о финансовых инструментах, в которые размещены пенсионные активы ЕНПФ, публикуется на официальном сайте ЕНПФ (www.enpf.kz) в разделе «Статистика и аналитика/Инвестиционное управление пенсионными активами».

Пресс-центр АО «ЕНПФ».

ЮЖНЫЕ РЕГИОНЫ КАЗАХСТАНА ГОТОВЯТ К ВЕГЕТАЦИОННОМУ СЕЗОНУ С УЧЕТОМ РИСКОВ ДЕФИЦИТА ВОДЫ



Канат Бозумбаев провел совещание по подготовке к вегетационному периоду в Туркестанской, Кызылординской, Жамбылской, Алматинской областях и области Жетысу, передает агентство Kazinform со ссылкой на Правительство РК.

Ранее заместитель Премьер-министра посетил южные регионы страны и ознакомился с проводимой работой по обеспечению стабильного прохождения вегетационного периода, внедрению водосберегающих технологий и диверсификации структуры посевов.

«Вегетационный период прошлого года прошел с рядом трудностей из-за неблагоприятных климатических условий. Это потребовало особого внимания к вопросам эффективного использования водных ресурсов и оперативного принятия управленческих решений. С учетом полученного опыта необходимо быть готовыми к различным сценариям прохождения вегетационного периода, включая риски дефицита водных ресурсов и экстремальных погодных явлений», - отметил Канат Бозумбаев.

В ходе совещания были заслушаны отчеты по состоянию Балхаш-Алакольского, Шу-Таласского, Арал-Сырдарьинского бассейнов, а также Шардаринского водохранилища, где вегетационный сезон может пройти с осложнениями.

В регионах проводятся разъяснительные встречи с аграриями о водосбережении и переходе на менее влаголюбивые культуры.

Как сообщается, министерствами водных ресурсов и ирригации и сельского хозяйства разработан План мероприятий на 2026 год по установлению лимитов водопользования, утверждению структуры посевных площадей, диверсификации влаголюбивых культур с сокращением площадей риса и хлопка. В ходе предстоящего вегетационного периода усиливается контроль за соблюдением лимитов, предотвращением самовольного использования воды и «черного рынка» водных ресурсов.

По остальным бассейнам страны рисков не ожидается и вегетационный период планируется провести на уровне прошлого года.

В ходе заседания акимы пяти южных областей доложили о ходе подготовки к поливному периоду и предпринимаемых мерах по обеспечению стабильного прохождения вегетации.

По информации акимата Туркестанской области, для снижения водного дефицита в регионе разрабатываются проекты строительства водохранилищ «Бәйдібек ата» и «Қарақуыс». Проведена механическая очистка свыше 1 тыс. км каналов, до начала сезона планируется

дополнительная очистка еще 300 км. В регионе проводится переход на менее влаголюбивые культуры и внедрение водосберегающих технологий. Общая площадь орошаемых земель с такими технологиями достигла 114 тыс. га (20% орошаемых земель). В 2026 году планируется расширить внедрение еще на 50 тыс. га.

Согласно данным акимата Кызылординской области, для оптимизации водопотребления продолжено сокращение площадей риса до 70 тыс. га, что позволяет освободить ресурсы для посева менее водозатратных культур, таких как кукуруза, соя и масличные растения. Внедряются современные технологии водосбережения: капельное и дождевальное орошение, лазерное выравнивание полей, применение инновационных препаратов для удержания влаги. Планируется охватить этими технологиями более 24,7 тыс. га, с постепенным увеличением в последующие годы.

Акимат Жамбылской области сообщил, что в этом году планируется сокращение посевных площадей на 16,7 тыс. га с одновременной диверсификацией структуры посевов и заменой водоемких культур на менее водозатратные. Ведется активное внедрение водосберегающих технологий. Для уменьшения зависимости от поверхностных и транзитных водных источников реализуются пилотные проекты по использованию подземных вод.

По информации акимата Алматинской области, наполняемость крупных водохранилищ в среднем составляет 61%, проводится ежедневный мониторинг 72 объектов, реализуются мероприятия по очистке русел и каналов, а также капитальному ремонту гидротехнических сооружений. Подготовка к вегетации осуществляется в штатном режиме: посевная площадь составит 436 тыс. га, из них 223,7 тыс. га - орошаемые земли. Утвержден лимит водопользования на уровне 2,1 млрд куб. м.

В акимате области Жетысу сообщили, что в регионе утвержден лимит водозабора в объеме 1,3 млрд куб. м.

Подача оросительной воды осуществляется через 54 гидротехнических сооружения и 1 179 каналов силами РГП «Казводхоз» и коммунальных предприятий. Реализуются 5 проектов по строительству и реконструкции водохозяйственных объектов из которых два проекта планируется завершить до конца текущего года, остальные - в 2027 году. В рамках подготовки к поливному сезону запланирована очистка 335,8 км каналов.

По материалам Д.Кеңесбай, inform.kz,
фото: Правительство РК.

МИНСЕЛЬХОЗ РК ПЛАНИРУЕТ СОЗДАТЬ ЕДИНУЮ ЦИФРОВУЮ ЭКОСИСТЕМУ «Е-АПК»



В соответствии с поручением Главы государства Министерством сельского хозяйства планируется создание платформы «Е-АПК», направленной на обеспечение достоверности данных в сфере сельского хозяйства, передает Kazinform со ссылкой на ведомство.

Платформа объединит все информационные системы отрасли, обеспечит централизованное хранение данных. На его основе будет сформирована развитая система В-аналитики, обеспечивающая комплексный и непрерывный мониторинг отраслевых показателей, прозрачность процессов субсидирования и оказания государственных услуг, контроль ключевых показателей эффективности (КРП), а также формирование оперативной и аналитической управленческой отчетности, необходимой для принятия своевременных и обоснованных управленческих решений.

Создание платформы открывает преимущества для всех участников:

- государство получает надежную аналитическую базу по производству, субсидированию и инвестициям;
- фермеры - упрощенный доступ к услугам и финансовым инструментам при снижении административной нагрузки;
- финансовый сектор - улучшенные возможности для оценки рисков.

Государство сохраняет контроль над данными, при этом все решения будут приниматься в строгом соответствии с законодательством РК с соблюдением принципов технологической нейтральности и конкуренции, отметили в Минсельхозе.

Работы по созданию платформы будут проводиться поэтапно, с учетом потребностей отраслевых специалистов и ключевых участников. Реализация проекта «Е-АПК» запланирована до 2028 года.

По материалам Д.Калманбаевой, inform.kz,
фото: Министерство сельского хозяйства РК.

ЛИСТЕРИОЗ

Листерия (Listeria monocytobenes-s) - әр түрлі жолмен жұғатын мононуклеарлы фагоциттердің зақымдануымен жүретін, жедел түрде қызбамен, жалпы интоксикациямен өтетін ангиозды, септикалық, жүйелік түрлерінде өтетін зоонозды инфекция. Қоздырғышы листерия- Vertae monocytodens, 1911 жылы ашылған, таяқша тәрізді ширақталған қозғалмалы бактериялар. Әлсіз қышқылды ортада жақсы өседі. Төменгі температураға төзімді, қайнатқан кезде 3-5 минут ішінде жойылады. Топырақта, лайланған суда бірнеше жылға дейін сақталады. Сүт, ет тағамдарында 4-6 градуста да жойылмайды, керісінше көбейеді. Көкөністердің ластануы топырақ арқылы немесе көнді тыңайтқыш ретінде пайдалану арқылы пайда болуы мүмкін.



Листерия табиғи ошақты зоонозды инфекция. Қоздырғыштың резервуары болып кемірушілер болып табылады (тышқандар, егеу құйрықтар, қояндар). Жұғу жолдары алиментарлы жануарлардың өнімдерін қолданғанда, трансмиссивті жолмен кене және басқада қан сорғыштар арқылы, аэрогенді жолмен де жұғылады. Жыныстық қатынас арқылы адамнан-адамға жұғады, кей кезде анадан балаға жатыр ішілік жұғуы мүмкін.

Инкубациялық кезеңі 3-4-5 күнге дейін. Жалпы клиникалық белгілері: диарея, қызба, бас ауруы, мниалгия (бұлшық ет ауруы) көздің қызаруы, көз көруінің төмендеуі, құлақ асты лимфа түйіндерінің үлкеюі және ауырсынуы байқалады.

Катаральды симптомдар айқын көрінеді. Сепсисің пайда болуына екеп соғады. Бұл кезеңде дене қызуы көтеріліп 36-39С 15-20 күнге дейін сақталады. Наукастың бетінде гиперемия байқалады, конъюнктивит байқалады. Мойын лимфа түйіндері үлкейеді, бауыр және көкбауыр аздап үлкейеді. Теріде полиморфты бөртпелер байқалады. Жүйкелік формасы: листериозда менингит, менингоэнцефалит, энцефалит, ми абцессі, перифериялық жүйке жүйесі зақымдалады. Ауру жедел басталады, бас ауруы, қайталамалы құсу, естің бұзылуы, сандрақ, бұлшық еттердің тартылысы байқалады. Психикалық бұзылыстар және параличтер болуы мүмкін. Листерияның жүйкелік түрі көбінесе бір айға дейінгі балаларды немесе 40 жастан жоғары адамдарда кездеседі.

Септико-гранулематозды түрі-нәрестелерде және ұрықтарда кездеседі. Аурудың жалпы белгілері тыныс алудың бұзылуымен сипатталады. Құсу, розеолезді-папулезді бөртпелермен сипатталады. Гидроцефалия, бас миының атрофиялық аномалиялар жиі ұшырайды. Көзді-бездік түрі сирек кездеседі. Ауру жануарлармен қарым қатынаста болған кезде кездеседі. Көз көруі төмендейді. Құлақ асты, жақ асты лимфа түйіндері үлкейеді және ауырсынады. Дене қызуы әр уақытта жоғары болады.

Созылмалы түрі клиникалық көріністерге байқалмайды. Аурудың өршуі қысқа уақытты дене қызуымен, катаральды көріністермен кей-кезде ауру созылмалы пиелонефрит түрінде кездеседі. Листерияның осы түрі көбінесе жүкті әйелдерде жиі кездеседі. Аурудың алғашқы белгілері байқалған жағдайда дереу аймақтық дәрігерге қаралыңыздар.

О.С.СӘРСЕМБАЙ,
Сырдария аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының бас маманы, ашық көздерден алынған фотосурет.

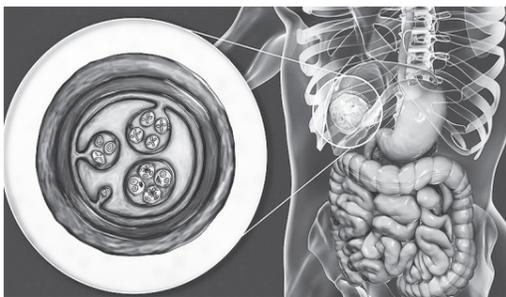
ПАРАЗИТАРЛЫҚ ЭХИНОКОККОЗ АУРУЫ

Эхинококкоз - жаппай таралған табиғи ошақтық, созылмалы түрде өтетін гельминтоздар. Эхинококкоз личинкалары қан айналым жолдары арқылы бауырдың, өкпенің және басқада ағзалардың жеке немесе көптеген қуысты ісіктермен бұзылуына әкеп соғады. Аурудың қатты асқинуы нәтижесінде көбіне мүгедектікке және өлімге әкеледі. Жұқтырғаннан бастап клиникалық көріністер байқалғанға дейін бірнеше айлар, тіпті жылдар өтуі мүмкін.

Ауруды тудыратын құрт ең алғаш иттің, түлкінің, қасқырдың, ши бөрінің аш ішектерінде өмір сүреді де нәжісімен сыртқа шығып, қоршаған ортаны ластайды. Сыртқа түскен эхинококк жұмыртқалары қоршаған ортаның қолайсыз жағдайларына өте төзімді.

Эхинококкоз жұмыртқаларымен жиі ластанатын аймақтар саябақтар, балалар көп ойнайтын үй аулалары болып табылады. Ауылдық жерлерде егер иттер байлаулы болмаса (қанғыбас иттер) кең аймақтар ластаныады. Эхинококкозбен балалардың ауру қауіпі өте жоғары, өйткені олар итпен жиі ойнайды.

Ауру белгілері - эхинококк құртының қай ағзада орналасқанына байланысты. Бауыр эхинококкозымен ауырған адамның оң жақ қабырғасының асты сыздап ауырып, ауыр тартып тұрады. Егерде өкпе зақымданса кезде тұсы сыздап ауырып, жөтел демікпе пайда болады. Ауру асқынған жағдайда эхинококк көпіршігі жарылып, анафилактикалық шок дамуы мүмкін, паразиттер шашылып, басқа мүшелерге таралады (бауыр, өкпе, бүйрек кейде ми). Ауру асқынбаған жағдайда көп жылдарда созылады және кездей соқ анықталуы мүмкін (жоспарлы рентгенография) немесе мақсатты тексеру кезінде. Эхинококкоз ауруы өте қауіпті аурулардың қатарына жатады, ауруға шалдыққандарға тек хирургиялық жолмен ота жасау арқылы сауықтыру шаралары жүргізіледі.



Жеке бас гигиенасы: малды, итті ұстағаннан кейін, бау бақшада әр түрлі жұмыстарды атқарған соң қолды міндетті түрде сабындап жуу қажет. Өрдайым көкөністер мен жеміс жидектерді мұқият жуып, суды қайнатып ішкен дұрыс. Балалардың қанғыбас иттермен ойнауына жол бермеу керек.

Медициналық профилактикалық шаралары - ауруды ертерек табу үшін қауіпті топтағыларды (малшыларды, қасапхана қызметкерлерін, ит бағатын меккеме жұмысшылары, ветеринария жұмыскерлері, бұрын эхинококкоз себебі бойынша операция жасалған немесе диспансерлік есепте тұрғандар) тұрақты зертханалық тексеру.

Осы аталған іс - шараларды мұқият орындағанда ғана, аурудың алдын аламыз. Ол бәріміздің қолымызда екенін ұмытпайық!

Р.БИМАҒАМБЕТОВ,
Сырдария аудандық СЭБ Басқармасының бас маманы, ашық көздерден алынған фотосурет.

ТЕМЕКІ БҰЙЫМДАРЫН ТҰТЫНУДЫҢ АДАМ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ЗИЯНЫ

Темекі бұйымдарын тұтыну - қазіргі қоғамдағы ең өзекті әрі қауіпті әдеттердің бірі. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметінше, темекі шегу жыл сайын миллиондаған адамның мезгілсіз өліміне себеп болады. Темекі тек шегушінің өзіне ғана емес, айналасындағы адамдарға да зор зиян келтіреді.

Темекінің құрамындағы зиянды заттар:

- Темекі түтінінің құрамында 7 мыңнан астам химиялық зат бар, олардың кемінде 70-і қатерлі ісік тудыратын улы қосылыстар.
- Никотин - адамды тез тәуелді ететін зат. Ол жүйке жүйесіне әсер етіп, темекіден бас тартуды қиындатады.
- Сонымен қатар шайыр, көміртек тотығы, аммиак секілді заттар өкпе мен жүрек-қан тамырлар жүйесін зақымдайды.

Денсаулыққа тигізетін кері әсері

Темекі шегу көптеген қауіпті аурулардың негізгі себебі



болып табылады. Атап айтқанда:

- өкпе баыры;
- жүрек талмасы мен инсульт;
- созылмалы бронхит пен демікпе;
- асқазан-ішек аурулары;
- иммундық жүйенің әлсіреуі.

Темекі шегетін адамдардың өмір сүру ұзақтығы шекпейтіндерге карағанда айтарлықтай қысқа болады.

Пассивті темекі шегудің зияны.

Пассивті темекі шегу деп - адамның өзі темекі шекпесе де темекі шегіп тұрған басқа адамдардың түтінін еріксіз түрде жұтуын айтамыз. Яғни, біреу темекі тартып тұрған бөлмеде немесе қасында тұрған адам да темекі түтінінің зиянды әсеріне ұшырайды.

Темекі түтінін еріксіз жұту (пассивті шегу) де өте қауіпті. Әсіресе балалар мен жүкті әйелдер үшін оның зияны зор. Пассивті темекі шегу балаларда тыныс алу ауруларының, аллергияның және жүрек ақауларының пайда болуына әкелуі мүмкін.

Әлеуметтік және экономикалық зияны.

Темекі тек денсаулыққа ғана емес, қоғамға да зиян келтіреді. Оны сатып алуға кеткен қаржы, емделуге жұмсалатын шығындар, еңбек өнімділігінің төмендеуі - мұның бәрі ел экономикасына кері әсер етеді. Сонымен қатар темекі қалдықтары қоршаған ортаны ластайды.

Қорытынды.

Темекі бұйымдарын тұтыну - адам өміріне тонген үлкен қауіп. Денсаулықты сақтау, ұзақ әрі сапалы өмір сүру үшін темекіден бас тарту - ең дұрыс шешім. Салауатты өмір салтын ұстану әр адамның өз қолында.

Г.С.АЙМБЕТОВА,
Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы, ашық көздерден алынған фотосурет.

«НАЦФОНД - ДЕТЯМ»: НАЧИСЛЕНИЯ ПО ИТОГАМ 2025 ГОДА

По поручению Главы государства с 1 января 2024 года реализуется один из важнейших социальных проектов страны «Нацфонд - детям».

Программа направлена на формирование у юных казахстанцев первоначальных накоплений для поддержки их успешного старта во взрослой жизни. Накопления могут быть использованы ими для улучшения жилищных условий и/или получения образования либо сохранены на будущее как пенсионные сбережения.

Ежегодно несовершеннолетним детям на их счета в ЕНПФ начисляются средства из Нацфонда в виде целевых требований, а также инвестиционный доход. При достижении детьми совершеннолетия, накопленные требования зачисляются в ЕНПФ в виде целевых накоплений на их целевые накопительные счета.

По итогам 2025 года 6 918 656 казахстанским детям произведено очередное начисление в размере 130,71 доллар США на одного ребенка.

Напомним, что ежегодно 50% инвестиционного дохода Национального фонда поровну распределяется между всеми детьми - гражданами Казахстана. Сведения о детях получают из Государственной базы данных «Физические лица» (ГБД ФЛ) по состоянию на конец 31 декабря предшествующего года.

Кроме того, всем несовершеннолетним детям, которые участвуют в программе, на их ранее сформированные суммы требований ежегодно дополнительно начисляется инвестиционный доход.

Детям, участвующим в программе уже третий год, дополнительный инвестиционный доход за прошедшие два года в сумме составил 9,95 долларов США. Детям, участвующим в программе второй год, дополнительный доход за прошедший год составил 3,84 долларов США.

В результате совокупная сумма всех накопленных целевых требований (включая ежегодно дополнительно начисляемый инвестиционный доход) у ребенка, который участвует в программе:

- третий год, составил 370 долларов 56 центов;
- второй год, составил 263 доллара 93 цента;
- первый год, составил 130 долларов 71 цент.

Накопленная сумма целевых требований с учетом инвестиционного дохода на одного участника (в долларах США)

Год, с которого ребенок является Участником целевых требований	Год начисления целевых требований (ЦТ) и инвестиционного дохода на целевые требования (ИД на ЦТ)					Накопленная сумма на одного участника
	2024		2025		2026	
	ЦТ	ИД на ЦТ	ЦТ	ИД на ЦТ	ЦТ	
2023	100,52	3,04	129,38	6,91	130,71	370,56
2024	x	x	129,38	3,84	130,71	263,93
2025	x	x	x	x	130,71	130,71

Напомним, что детям до 18 лет ежегодно суммы из Нацфонда начисляются в виде целевых требований, учитываемых на их счетах, открытых в ЕНПФ. При этом, согласно законодательству, начисленные детям суммы остаются в составе активов Нацфонда и продолжают инвестироваться. Благодаря продолжению их инвестирования ежегодно сумма целевых требований каждого ребенка дополнительно прирастает за счет полученного инвестиционного дохода.

С начала действия программы итоговая сумма начислений всем детям из Нацфонда составила порядка 2,5 млрд долларов США.

В 2026 году 356 613 граждан Казахстана исполняется 18 лет, и они получают право использования своих целевых накоплений.

Напомним, что в год достижения детьми совершеннолетия их целевые требования становятся целевыми накоплениями и в начале года автоматически зачисляются в долларах США на их целевые накопительные счета в ЕНПФ.

С даты достижения своего 18-летия они имеют право самостоятельно использовать свои целевые накопления на улучшение жилищных условий и/или на получение образования, либо сохранить на будущее как пенсионные сбережения.

Корректность и полнота учета детей

При формировании полного списка детей - участников программы, ЕНПФ учитывает следующие сведения, полученные из ГБД ФЛ посредством интеграции цифровых систем:

- о детях - гражданах РК по рождению;
- о детях, принявших гражданство РК после рождения, с указанием даты приобретения гражданства РК;
- о детях, утративших или вышедших из гражданства РК;
- об умерших детях с указанием даты смерти либо даты вступления в законную силу решения суда об объявлении умершим;
- об актуализации иных сведений о детях, содержащихся в ГБД ФЛ.

При определении количества участников программы по итогам 2025 года также учтены дети, которые ранее не вошли в список, в том числе в случае неполноты или неактуальности данных по ним в ГБД ФЛ. Им начислены все суммы за пропущенный период в полном объеме, включая инвестиционный доход.

Доступ к информации

Информацию об участии в программе ребенка, не достигшего возраста 18 лет, его родители и иные законные представители могут проверить по ИИН ребенка на сайте kids.eprf.kz, в мобильном приложении eGov mobile, а также в приложениях некоторых банков второго уровня.

Участники программы, достигшие совершеннолетия, проверяют информацию самостоятельно в своем личном кабинете на сайте eprf.kz, в мобильном приложении ЕНПФ, в мобильном приложении eGov mobile.

Решив воспользоваться своими накоплениями, молодые люди должны обратиться в банк - уполномоченный оператор для открытия банковского счета в долларах США и подачи онлайн-заявления на выплату. Подать заявление можно посредством интернет-ресурса или мобильного приложения одного из следующих банков - уполномоченных операторов: АО «Отбасы банк» (в целях улучшения жилищных условий и оплаты образования), АО «Народный банк Казахстана» и АО «Банк ЦентрКредит» (в целях оплаты образования).

Программа «Национальный фонд - детям» - долгосрочная стратегия, способствующая формированию сбережений у детей и будущих поколений. Со статистикой по несовершеннолетним детям - участникам целевых требований и совершеннолетним получателям целевых накоплений, а также по использованию целевых накоплений на жилье и (или) образование можно ознакомиться на сайте eprf.kz. Видеокомментарий по теме - на YouTube-канале БЖЗКЕНПФ.

Пресс-центр АО «ЕНПФ».

ОБА АУРУЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ ТУРАЛЫ

Оба - аса қауіпті жұқпалы ауру, оны Yersinia pestis деп аталатын бактерия тудырады. Бұл ауру адамзат тарихында миллиондаған адамның өмірін қиған, қазіргі таңда да кейбір аймақтарда табиғи ошақ түрінде кездеседі.

Жұғу жолдары. Оба ауруы көбіне: кеміргіштерден (тышқан, суыр, егеуқұйрық), бүргелердің шағуы арқылы, ауру жануармен немесе адаммен тікелей байланыс кезінде, ауа-тамшы жолымен (өкпелік оба кезінде) жұғады.

Оба ауруының түрлері.

Оба бірнеше түрге бөлінеді:

1. Бубонды оба - ең жиі кездесетін түрі. Лимфа түйіндері (қолтық, шап, мойын) қатты ісініп, ауырсынады.
2. Өкпелік оба - ең қауіпті әрі жұқпалы түрі, ауа арқылы таралады.
3. Септикалық оба - қанға таралып, өте ауыр өтеді.

Белгілері: дене қызуының кенет көтерілуі (39-40°C), қалтырау, әлсіздік, бас ауруы, лимфа түйіндерінің ісінуі мен ауырсынуы, жүрек айну, құсу, өкпелік түрінде - жөтел, қан аралас қақырық.

Алдын алу шаралары: кеміргіштермен және олардың бүргелерімен күресу, табиғи оба ошақтарында санитарлық бақылау жүргізу, жеке қорғаныш құралдарын қолдану, күдікті жағдайларда дереу дәрігерге қаралу.

Емі. Оба дер кезінде анықталса, антибиотиктермен тиімді емделеді. Ерте медициналық көмек көрсетілмесе, ауру өлімге әкелуі мүмкін.

Қорытынды. Оба - аса қауіпті инфекциялық ауру. Сондықтан алдын алу шараларын сақтау, санитарлық талаптарды орындау және дер кезінде медициналық көмекке жүгіну өте маңызды.

Г.С.АЙЫМБЕТОВА,

Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы, ашық көздерден алынған фотосурет.

ТҰЗДЫҢ МӨЛШЕРІН АЗАЙТУ ЖӘНЕ ТҰЗСЫЗ НАН ӨНДІРУ



Қазіргі таңда дұрыс тамақтану – қоғам денсаулығын сақтаудың маңызды факторларының бірі.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының деректеріне сүйенсек, адамдардың күнделікті тұтынатын тұз мөлшері ұсынылған нормадан әлдеқайда жоғары. Артық тұз қолдану қан қысымының жоғарылауына, жүрек-қан тамырлары ауруларына, бүйрек қызметінің бұзылуына алып келеді. Осыған байланысты тағам өнімдеріндегі, әсіресе күнделікті тұтынатын нан құрамындағы тұз мөлшерін азайту – өзекті мәселе.

Тұзды шамадан тыс тұтынудың зияны
Тұз (натрий хлориді) ағза үшін белгілі бір мөлшерде қажет болғанымен, оның артық қолданылуы денсаулыққа кері әсер етеді. Артық тұз:

- артериялық қан қысымын жоғарылатады;
- жүрек аурулары мен инсульт қаупін арттырады;
- ағзада судың жиналуына себеп болады;
- бүйрекке қосымша салмақ түсіреді.

Сондықтан тағам құрамындағы тұз мөлшерін біртіндеп азайту – аурулардың алдын алудың тиімді жолы.

Нан өнімдеріндегі тұздың рөлі
Нан – күнделікті тұтынатын негізгі тағамдардың бірі. Көп жағдайда адамдар тұздың басым бөлігін дайын тағамдар мен нан өнімдерінен алады. Нан құрамындағы тұз:

- дәмді қалыптастырады;
- қамырдың құрылымын жақсартады;
- ашытқының жұмысын реттейді.

Алайда технологиялық тәсілдерді дұрыс қолдану арқылы тұз мөлшерін азайтуға немесе мүлде тұзсыз нан шығаруға болады.

Тұзсыз нан өндірудің маңызы
Тұзсыз нан – дұрыс тамақтануды ұстанатын, қан қысымы жоғары немесе бүйрек аурулары бар адамдар үшін аса пайдалы өнім. Мұндай нан:

- ағзаға түсетін натрий мөлшерін азайтады;
- жүрек-қан тамырлары ауруларының алдын алуға көмектеседі;
- диеталық және емдік тағам ретінде қолданылады.

Тұзсыз нан өндіру кезінде дәмді жақсарту үшін дәнді дақылдар, кебек, табиғи ашытқылар және түрлі дәмдеуіштер (зире, күнжіт, зығар дәні) пайдалануға болады.

Қорытынды. Тұздың мөлшерін азайту және тұзсыз нан өндіру – халық денсаулығын жақсартуға бағытталған маңызды қадам. Нан өндірісінде жаңа технологияларды енгізу арқылы дәм мен сапасы жоғары, денсаулыққа пайдалы өнімдер шығаруға толық мүмкіндік бар. Тұзсыз немесе аз тұзды нанды күнделікті ас мәзіріне енгізу – салауатты өмір салтын қалыптастырудың тиімді жолы.

Г.САЙМБЕТОВА,
Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕС- ОРТАҚ МІНДЕТ

Сыбайлас жемқорлықпен күресу еліміздің бүгінгі күнгі күрделі мәселесі болып отыр. Үлкен әлеуметтік қасірет болып табылатын ол саяси даму тұрғысынан бір-біріне ұқсамайтын әлемдегі барлық елдердің қай-қайсысын да қатты алаңдататыны анық.

Сыбайлас жемқорлық әлеуметтік – экономикалық даму, нарықтық экономиканы құру инвестициялар тарту процесін баяулатып және демократиялық мемлекеттің саяси және қоғамдық институттарына кері әсер ететін, елдің даму болашағына айтарлықтай қауіп төндіретін құбылыс.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының барлық мемлекеттік органдары мен лауазымды адамдары «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуде. Сонымен қатар, сыбайлас жемқорлықпен пәрменді күресу үшін халықтың құқықтық сауатсыздығын жою, құқықты түсіндіру жұмысының деңгейі мен сапасын арттыру керектігінің маңызы зор. Халық өздерінің құқықтарын, өздеріне қарсы қандай да бір құқыққа қайшы іс-әрекет жасалған жағдайда қандай іс-қимыл қолдану керектігінің нақты жолдарын толық білулері қажет. Конституциялық тәртіпті қорғау, сыбайлас жемқорлықпен күрес аясында тиімді, бірінші жаппы мемлекеттік саясат жүргізу, мемлекет пен азаматтардың өмір сүруінің барлық салаларында сыбайлас жемқорлық пен оның көріністері деңгейін төмендету, қоғамның мемлекетке және оның институттарына сенімін нығайту бүгінгі күндегі басты мақсат болып табылады. Осы орайда Басқарма тарапынан, мемлекеттік қызметшілер арасында мемлекеттік қызмет саласындағы және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы Заңы мен Әдеп кодексі талаптарын бұзудың алдын алу бойынша құқықтық оқыту, түсіндірме жұмыстары үнемі өткізіліп тұрады.

Сонымен қатар, азаматтардың құқықтық сауатын көтеру үшін заң баптарын түсіндіру мақсатында жұмыс ретін көрсету бойынша үнемі жиын, басқосулар өткізіп, бұқаралық ақпарат құралдарында танымдық материалдарды үздіксіз жариялап тұру назардан тыс қалып көрген емес. Әлбетте, осы қабылданып жатқан шаралар мен атқарылып жатқан істер өмір сүруге қолайлы, адалдыққа негізделген сауатты да салауатты орта қалыптастыруға оң ықпалын тигізеді деп сенеміз.

Ш.АЙДАРОВА,
Жаңақорған аудандық СЭББ басшысы.

ДЕРМАТОМИКОЗ АУРУЫНАН САҚТАНАЙЫҚ!

Дерматомикоз (теміреткі) - шашты, теріні, тырнақты, аяқты, шаштың маңайындағы теріні және бетті зақымдайтын микозды жұқпалы ауру. Дерматомикоздармен көбінесе балалар ауырады.

Аурудың көзі - науқастар мен үй жануарлары (ірі қара малдар, иттер, мысықтар). Теміреткі қатынас арқылы-оның қоздырғышын жұқтырған науқастардың тері қабыршақтары, шаштары, жануарлардың жүндері арқылы жұғады, қоздырғыштың берілу факторлары болып науқастың бас киімдері, төсек жамылғылары, тарақтары, қайшылары және қолданыстағы тағы да басқа заттары болып табылады. Теміреткінің қоздырғыштары қоршаған ортаға өте төзімді келеді, зақымдалған теріде 6 айға дейін, шашта 4 жылға дейін сақталады, киімдерде, төсек жамылғыларында, кілемдерде және басқа да заттарда бірнеше жылдар бойы сақталады да, сау адамның терісіне түскенде ауру тудырады.

Теміреткінің қоздырғыштары киімдерді қайнатқанда 30 минуттан кейін жойылып кетеді. Аурудың жасырын кезеңі 1 аптадан 1 айға дейін. Аурудың клиникалық белгілері - шаштың арасында 1-2 домалақ немесе сопақша келген үлкен, қызғылт түсті қабыршақты жараның пайда болуымен сипатталады. Шаштың барлығы бір деңгейде қырқылған тәрізді көрінеді, жылдам жұлынады. Бетте, денеде, аяқ-қолда домалақ, шеттері айқын көрінетін, қабынған, қабыршақты жара пайда болады.

Дерматомикоз ауруының алдын алу шаралары:
-Жеке бас тазалығына арналған жөкені, сүлгіні, тарақты және т.б заттарды пайдалану;

- Үйге келген соң міндетті түрде қолды сабындап жуу;
- Іш киімдерді, төсек жаймаларын, сүлгілерді жиі-жиі ыстық сумен жуып, үтіктеу;
- Үй жануарларын ұстағаннан кейін қолды мұқият сабындап жуу;

-Балаларыңыздың қаңғыбас ит, мысықтармен ойнауына жол бермеу;



Шаштараздарға, спорт залына, фитнес клубтарына барғаннан соң міндетті түрде жуыну.
Жалпы тері ауруларына сәл күдіктенген жағдайда дәрігерге қаралу қажет! Дұрыс емді тек қана дәрігер таңдай алады!

Мархаба Мирамбекқызы ЖАҚЫП,
Қазалы аудандық СЭББ бас маманы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

Ұнды ФОРТИФИКАЦИЯЛАУДЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҒЫ МЕН ҚАЖЕТТІЛІГІ



Ұнды Қазақстанда фортификациялау халықтың денсаулығы мен еліміздің экономикасын нығайтуға мүмкіндік береді.

Фортификация дегеніміз не?
Ол ұнды тарту кезінде аз мөлшерде дәрумендер мен минералды (премикс деп аталатын витаминді-минералды кешен) қосу процесі.

Бұл өнімнің сапасы мен қоректілік құндылығын арттыруға мүмкіндік береді. Фортификация процесі кезінде жоғары және бірінші сұрыптағы бір тонна ұнға 150 грамм темір, мырыш қоспалары, фолий қышқылы мен В-тобының дәрумендері қосылады.

Қоспа элементтері тағамдық сапаны арттырады, бірақ ұнның органикалық және басқа да қасиеттеріне әсерін тигізбейді, сонымен қатар жанама құбылыстарды да туғызбайды.

Фортификацияланған ұнның сақтау мерзімі 6-ай. Соңғы 50 жыл ішінде бұл әдіс кең таралған технологияға айналды, яғни 85 елде ұнды міндетті фортификациялау туралы заң қабылданды.

Бидай әлемде аса өріс алған дәнді егіс, ал ұн көпшілік тұтынатын аса әмбебап және күнделікті өнім болып табылады.

Адамның күнделікті рационында нан ерекше орын алады. Мамандардың айтуынша, әлем халқы жыл сайын 400 млн. тоннадан артық ұн пайдаланады. Бидай мен кара бидай - В1, В2, В6, Е дәрумендерімен ниацин, темір, мырыштың көзі.

Осы себепте, бидай ұнының жоғары және бірінші сұрыптарын фортификациялау адам ағзасы үшін темір мен дәрумендер тапшылығының орнын толтыру мәселесін шешуде қолайлы, тез және экономикалық жағынан тиімді.

Адамның денсаулығына қауіп бар проблемалардың бірі- ол ас үлесіндегі темір мен фолий қышқылы сияқты дәрумендер мен минералдардың жетіспеушілігі болады.

Анемияға әкеп соғады. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша, әлемде 2 миллиард адам анемияға ұшыраған. Қазақстандағы ұрпақ өрбіту жасындағы әйелдердің 45 пайызы теміртапшылық анемиясымен ауырады.

Бұл өз кезегінде ана мен бала өлімі көрсеткіштерінің жоғарылауына, физикалық және ақыл-ой дамуының кешеуілдеуіне әсер етеді. Анемиясы бар әйелдер аз салмақтағы балаларды 30-40 пайыз жиірек босанады, барлық жүрек - қан тамыр, иммундық, эндокриндік, жүйке және басқа ағза мен жүйелер функциялары бұзылады, шала тууға, күтпеген түсік пен өлі тууға, нәрестенің дамуындағы туа біткен ақаулығы бас миының жоқтығы, ми жарығының пайда болуы, т.б. әкеп соғады.

Ал балаларды дене бітімі дамуындағы жетілмеуі, әлсіреген иммунитет, індет пен зиянды экологиялық факторларға тұрақтылықтың нашарлауына әкеледі. Әр адамның денсаулығы - өз қолында, «Ауырып ем іздегенше-ауырмайтын жол ізде» демекші, фортификацияланған ұнды күнделікті тұтынуды үрдіске айналдыруға мән бергеніңіз жөн.

А.Қ.ТАЖМАХАНОВА,
Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының бас маманы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ПОРТФЕЛЬДІ БАСҚАРУШЫЛАРДЫҢ (ИПБ) ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ПОРТФЕЛЬДЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ КРИТЕРИЙЛЕРІН ТАҢДАУЫ ТУРАЛЫ

Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және даму агенттігі Басқармасының №67 қаулысына сәйкес, 2026 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының №10 қаулысымен бекітілген қағидаларға өзгерістер мен толықтырулар қолданысқа енгізілуде. Аталған өзгерістер инвестициялық портфельді басқарушылардың (бұдан әрі – ИПБ) зейнетақы активтерін сенімгерлік басқаруды жаңа тәсіл негізінде жүзеге асыруын көздейді. Жаңа тәсілге сәйкес, ИПБ тәуекел деңгейі, кірістілігі және инвестициялау мерзімдері бойынша ерекшеленетін үш инвестициялық портфельді бірін таңдауы тиіс.

Осыған байланысты «Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ (бұдан әрі – БЖЗҚ) инвестициялық портфельді басқарушылардан инвестициялық портфельдерді қалыптастырудың төмендегі критерийлерін таңдағаны туралы хабарламалар алынғанын мәлімдейді:

• «Halyk Global Markets» АҚ - салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

• «Alatau City Invest» АҚ - зейнетке шығуына 3 жылдан астам уақыт қалған салымшылардың зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 36 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

• «Сентрас Секьюритиз» АҚ - салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

• «BCC Invest» АҚ - салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

• «Halyk Finance» АҚ – салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі.

Егер Сіздің жасыңыз «Alatau City Invest» АҚ таңдаған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийінде белгіленген шекті жас талаптарына сәйкес келмесе, келесіні хабарлаймыз:

• Сіз зейнетақы жинақтары ИПБ-ның сенімгерлік басқаруына берген күннен бастап кемінде бір жыл өткеннен кейін зейнетақы жинақтары Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ) сенімгерлік басқаруына немесе инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі жасыңызға сәйкес келетін басқа ИПБ-ға беруге құқылысыз;

• егер Сіздің зейнетақы жинақтарыңыз ИПБ-ның сенімгерлік басқаруында бір жылдан аз уақыт болса, басқарушы компания зейнетақы жинақтарының толық басқару кезеңі аяқталғанға дейін немесе зейнетақы жинақтары ИПБ-ға берілген күннен бастап бір жыл өткен соң, оларды ҚРҰБ-тың сенімгерлік басқаруына немесе жасыңызға сәйкес келетін басқа ИПБ-ға бергенге дейін басқаруды жалғастырады;

• зейнетақы активтерін сенімгерлік басқарудың толық кезеңінің қорытындысы бойынша ИПБ, егер бар болса, өзі алған зейнетақы активтерінің номиналдық кірістілігі мен зейнетақы активтерін басқарудың толық кезеңінің кейінгі жылдың 1 қаңтарындағы ең төменгі кірістілік мәні арасындағы теріс айырманы өтеуді жүзеге асырады.

БЖЗҚ инвестициялық портфельді басқарушылар қабылдайтын шешімдер мен зейнетақы активтерін басқару жүйесіндегі өзекті өзгерістер туралы салымшыларды қосымша хабарлар етіп отырады.

«БЖЗҚ» АҚ баспасөз орталығы.

ИНФОРМАЦИЯ О РЕЗУЛЬТАТАХ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ЭКОЛОГИЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ НА ОБЪЕКТАХ КОМПЛЕКСА ГТЭС-АКШАБУЛАК ЗА IV КВАРТАЛ 2025 ГОДА

Очередной производственный экологический контроль на объектах комплекса газотурбинной электростанции - ГТЭС-Акшабулак в IV квартале 2025 года проведен силами и средствами привлеченной аккредитованной испытательной лаборатории ТОО «Цитрин» по договору.



Мониторинг эмиссий загрязняющих веществ в атмосферный воздух выполнен на четырех ключевых стационарных источниках выбросов: трех дымовых трубах газовых турбин и дымовой трубе котельной пункта подготовки газа, которые вносят основной вклад в выбросы электростанции (99,977 % в IV квартале). Также контроль выбросов проведен на аварийном дизельгенераторе (2150 кВт), включенном на холостой ход. Результаты проведенных измерений показали, что максимально разовые выбросы загрязняющих веществ не превышают нормативные значения по проекту нормативов допустимых выбросов. Общий объем выбросов загрязняющих веществ в IV квартале составил - 194,053 тонн. Вместе с тем, по итогам 2025 г. валовые выбросы по двум ГТУ на 2,97 т превысили проектный лимит выбросов, в силу погоднорегимных факторов в холодные периоды года. В условиях пониженных температур наружного воздуха мощность станции в IV квартале составила - 91,63 МВт, а I квартале 2025 г. - 93,175 МВт. Установленная мощность станции -

87,03 МВт.

Мониторинг качества сточных вод проведен на одном выпуске хозяйственно-бытовых сточных вод (до и после очистных сооружений) и двумя выпусками производственных сточных вод в пруд-испаритель. По результатам химических анализов концентрации загрязняющих веществ в отобранных пробах сточных вод не превышают установленные нормативы допустимых сбросов. Биоочистка «Сток-50» (ТОО «ВодЭкоФилтър») работает исправно, обеспечивает очистку хозяйственно-бытовых стоков до нормативных показателей. Объем очищенных стоков составил - 795 м³. Объем производственных стоков, представляющих из себя солесодержащие дренажи после водоподготовительных установок (ВПУ) исходной воды с водозаборных скважин, составил - 1411 м³.

Мониторинг отходов не выявил мест неорганизованного скопления отходов на территории предприятия. Вывоз отходов осуществляется на регулярной основе специализированной подрядной организацией ТОО «АкДиЕг» по договору. Всего на удаление направлено 30 м³ ТБО. Передано на утилизацию ТОО «Эко-Н Сервис» 168 шт. отработанных светотехнических изделий, из них: 33 шт. - ртутьсодержащих ламп, 135 шт. безопасных LED-ламп.

Мониторинг воздействия по атмосферному воздуху выполнен на четырех точках по розе ветров на границе санитарно-защитной зоны (СЗЗ). Средние концентрации загрязняющих веществ составили: углерод оксид - 1,94 мг/м³, азота оксид - 0,06075 мг/м³, серы диоксид - 0,176 мг/м³, углеводороды C12-C19 - 0,043 мг/м³, что не превышает их норму (ПДК м.р.) Диоксид азота и сажа - не обнаружены. Содержание вредных примесей при подфакельных замерах на расстоянии 200, 300 метров от труб газотурбинных установок не превышает установленные максимально разовые ПДК загрязняющих веществ в атмосферном воздухе населенных мест.

Уровень радиационного гамма-фона на 4 точка наблюдений - 0,11-0,15 мкЗв/ч входит в диапазон нормальных показателей, и является безопасным для людей и окружающей среды.

Информация предоставлена во исполнение требований Экологического Кодекса Республики Казахстан.

С.МАРГУШЕВА,
Ведущий инженер по ООС
АО «Кристалл Менеджмент».

БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ ҚОСПАЛАР ЖАЙЛЫ

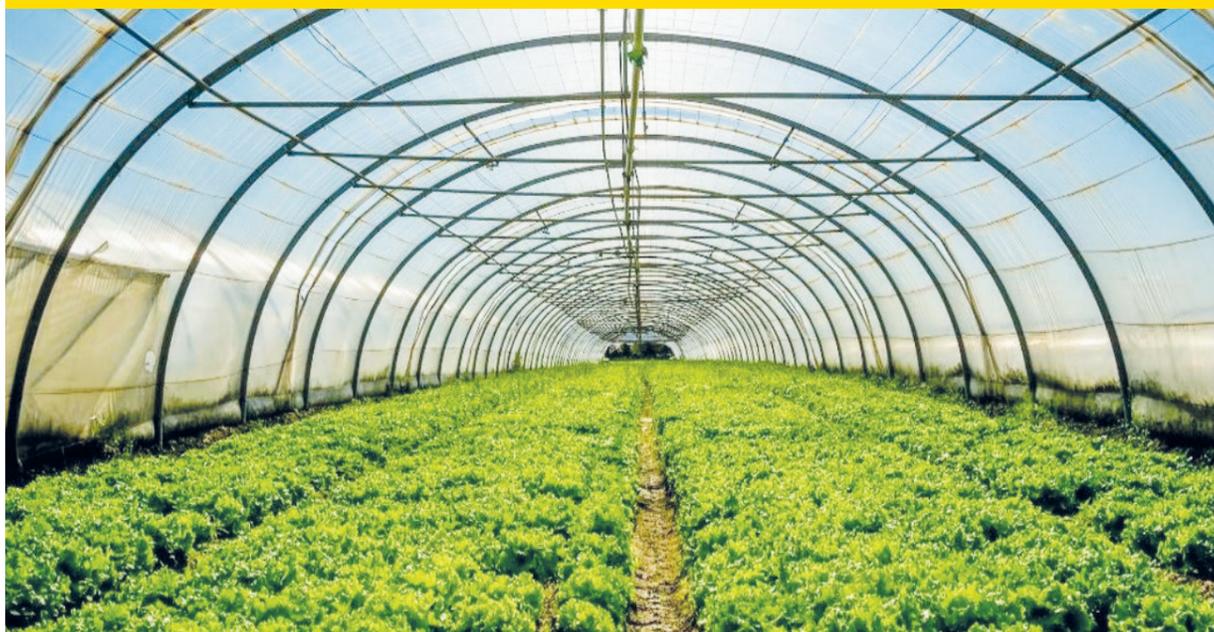
Биологиялық белсенді қоспалар (әрі қарай ББК) - тағам құнарын арттыру мақсатында қолданылатын табиғи тектес қоспалар. ББК дәрілік заттарға ұқсас дайын нысанда шығарылады: олар капсулалар, таблеткалар, тұнбалар, ұнтақтар және т.б болуы мүмкін. Бірақ олар дәрілік құрал болып табылмайды, олар ағзаға жетіспейтін дәрумендер мен минералдың орнын толықтыру үшін қолданылады, сондықтан оған аса үміт артып, барлық емнен жазыламын деп үміт арту қате түсінік. Тағамға биологиялық белсенді қоспаларды жарнамалау кезінде мынандай ақпараттар: сауда атауы, құрамы туралы, негізгі ұсынымдар, қолдану тәсілі мен дозасы, жанама әсерлері, қолдану тәсілі көрнекі және түсінікті болуы, өндірушінің атауы, мекен жайы және Қазақстан Республикасында наразылықтарды қабылдауға өндіруші уәкілеттік берген тұлғаның аты, мемлекеттік тіркеу туралы куәліктің нөмірі мен берілген күні міндетті түрде қамтылу қажет.



Барлық тағамдық қоспалар Қазақстанда міндетті мемлекеттік тіркеуге жатады. ББК тіркелмеген болса, оларды пайдалануға тыйым салынады. Пайдалы ББК-ны зиянды жалған қоспалардан айыру үшін әрбір тұтынушы сатып алар кезде мемлекеттік тіркеу туралы куәлігін сұрау керек. Егерде қоспаның мемлекеттік тіркелгендігі туралы дәлелді куәлігі болса, ол қоспа денсаулыққа зиян тигізбейді. Сырдария аудандық санитариялық - эпидемиологиялық бақылау Басқармасы, ҚР 07.07.2020 жылғы №360-IV ҚРЗ «Жалық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексінің 56-бабының 1-тармағына сәйкес, мемлекеттік тіркеу туралы куәліктің болуы бөлігінде тағамға биологиялық белсенді қоспалардың айналымын бақылауды қамтамасыз ету және адам өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін жайттардың алдын алу мақсатында, мемлекеттік тіркеу туралы куәлігі жоқ ББК өнімдерін сатпауды, жарнамалауды ұсынады.

А.Қ.ТАЖМАХАНОВА,
Жалағаш аудандық СЭББ бас маманы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

В КАКОМ РЕГИОНЕ КАЗАХСТАНА БОЛЬШЕ ВСЕГО ТЕПЛИЦ?



По состоянию на 1 января 2026 года в Республике Казахстан насчитывалось 2 319 теплиц, что на 10% больше, чем годом ранее. Общая площадь теплиц составила 12,1 тыс. кв. метров, передает агентство Kazinform со ссылкой на Бюро национальной статистики.

Большинство теплиц используется для выращивания овощных культур - 2 159 единиц или 93,1% от общего числа. Теплицы иного назначения составили 160 единиц, в том числе:

- для выращивания цветов - 47 единиц (2,0%);
- для выращивания грибов - 6 единиц (0,3%);
- прочие - 107 единиц (4,6%).

По распределению по площади преобладают теплицы размером до 10 000 кв.м., на которые приходится 90,9% от общего количества. Теплицы площадью от 10 001 до 50 000 кв. м. составляют 8,1%, а доля теплиц площадью свыше 50 001 кв. м. - 1,0%.

В общем количестве теплиц доля промышленных теплиц площадью свыше 5 000 кв. м. составляет 23,5%, фермерских теплиц площадью до 5 000 кв. м. - 76,5%. Промышленные теплицы преимущественно сосредоточены в Туркестанской и Алматинской областях, а также в городе Шымкент, и характеризуются более высокой урожайностью.

По срокам эксплуатации 66,3% теплиц используются менее

10 лет, 30,3% - от 11 до 20 лет, 3,4% эксплуатируются более 21 года.

Наибольшее количество теплиц сосредоточено в Туркестанской области, на которую приходится 62,4% от общего числа. При этом доля региона в общей используемой площади и валовом сборе составляет 75,3% и 49,2%.

Валовой сбор овощей в теплицах за 2025 год составил 168,7 тыс. тонн, что на 1,1% больше, чем в 2024 году. Рост обусловлен увеличением площадей под огурцы и расширением тепличных площадей во II квартале 2025 года.

Основной вклад в общий объем валового сбора внесли Туркестанская, Алматинская, Актюбинская, Павлодарская области, а также город Шымкент.

Помимо томатов и огурцов, в тепличных хозяйствах осуществляется выращивание многолетних культур, включая бананы, лимоны, землянику и чернику, а также бахчевых культур, в том числе дыни.

Лидерами по площади теплиц с огурцами являются Туркестанская область, город Шымкент, Алматинская и Павлодарская области. По выращиванию томатов лидируют Туркестанская, Актюбинская, Алматинская и Павлодарская области.

По материалам Д.Жусупбековой, inform.kz,
фото: Бюро национальной статистики.



Туляремия - аса қауіпті табиғи-ошақтық жұқпалы ауру. Оның қоздырғышы - Francisella tularensis бактериясы. Ауру көбіне кеміргіштер арасында таралып, адамға жануарлар арқылы жұғады.

Жүгу жолдары.
Туляремия адамға келесі жолдармен жұғады:

- кенелер, масалар, бүргелер шағуы арқылы;
- ауру немесе өлген жануармен (тышқан, суыр, қоян) тікелей байланыс кезінде;
- ластанған су мен тағам арқылы;
- шаң-тозаң арқылы (ауа-тозаң жолы).

Аурудың түрлері. Туляремия клиникалық белгілеріне қарай бірнеше түрге бөлінеді:

1. Бубонды түрі - лимфа түйіндері ісініп, ауырсынады.
2. Жаралы-бубонды түрі - жәндік шаққан жерде жара пайда болады.
3. Ангинозды-бубонды түрі - тамақ ауырып, бадамша бездер қабынады.
4. Көздік түрі - көздің қабынуымен көрінеді.
5. Өкпелік түрі - тыныс алу жолдары зақымдалады.
6. Ішек түрі - асқазан-ішек жолдары бұзылады.

Негізгі белгілері:

- дене қызуының кенет 38-40°C-қа көтерілуі;
- қалтырау, әлсіздік;
- бас және бұлшықет ауруы;
- лимфа түйіндерінің ұлғаюы;
- жүрек айну, іштің ауыруы;
- кей жағдайда жөтел, тыныстың тарылуы.

Алдын алу шаралары:

- кеміргіштермен күрес жүргізу;
- табиғатта жеке қорғаныш құралдарын пайдалану;
- қайнатылмаған су ішеу;
- мал мен жабайы аңдарды ветеринарлық бақылауда ұстау;
- қауіпті аймақтарда вакцинация жүргізу.

Емі. Туляремия антибиотиктермен емделеді. Ауруды ерте анықтап, дер кезінде емдеу асқынудың алдын алады.

Қорытынды. Туляремия - ауыр әрі қауіпті жұқпалы ауру. Алдын алу шараларын сақтау және алғашқы белгілер пайда болғанда дәрігерге жедел қаралу аурудың ауыр өтуінің алдын алады.

Г.С.АЙЫМБЕТОВА,
Жалағаш аудандық санитариялық-
эпидемиологиялық бақылау
Басқармасының басшысы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

ХАБАРЛАНДЫРУЛАР • ОБЪЯВЛЕНИЯ

«Altn Bricks Kyzylorda» ЖШС-і Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 96-бабының талаптарына сәйкес 2026 жылдың 20 наурызында сағат 11:00-де Қызылорда облысы, Сырдария ауданы, Терөзек а.о., Терөзек а., Қонаев к-ші, 8 мекенжайында «2026-2034 жылдарға Қызылорда облысы Сырдария ауданында орналасқан «Сазды-32» учаскесіндегі сазды өнеркәсіптік игеру» жобасының қосымшасына «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімімен бірге ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізілетіндігін хабарлайды.

Әсер ету аймағы: координаттары – 44°56'53" с.е. 65°49'47" ш.б., 44°56'42" с.е. 65°49'22" ш.б., 44°57'00" с.е. 65°49'08" ш.б., 44°57'08" с.е. 65°49'28" ш.б., 44°57'05" с.е. 65°49'36" ш.б.

Бастамашысы: «Altn Bricks Kyzylorda» ЖШС-і, БСН 090940001879, тел.: 8 (771)-340-22-86, e-mail: akmaral.eco@mail.ru.

Жобалық құжаттаманы әзірлеуші: «Сыр-Арал сараптама» ЖШС-і, БСН 101140013315, e-mail: sa-saraptama@mail.ru., тел.: 8 (7242)230306.

Онлайн қосымша сілтеме: <https://us04web.zoom.us/j/5460619818?pwd=4UWwXLoAIVzaVml8AmloGgZ3SsYBO.1>

Конференция идентификаторы: 546 061 9818. Кіру коды: 123456

Жоба бойынша құжаттама ҰБД сайтында (ndbecology.gov.kz) және жергілікті атқарушы органның ресми интернет-ресурсында жарияланған: <https://www.gov.kz/memleket/entities/kyzylorda-tabigat/activities/directions?lang=ru>

Ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар басталғанға дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірмей prd@korda.gov.kz электрондық поштасына және ҰБД сайтында жолдануы қажет: ndbecology.gov.kz

ТОО «Altn Bricks Kyzylorda» уведомляет о проведении общественных слушаний в форме открытого собрания 20 марта 2026 года в 11:00 к проекту «РАЗДЕЛ «ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ» НА «ДОПОЛНЕНИЕ К ПРОЕКТУ ПРОМЫШЛЕННОЙ РАЗРАБОТКИ СУГЛИНКА НА УЧАСТКЕ «САЗДЫ-32» РАСПОЛОЖЕННОГО В СЫРДАРЬИНСКОМ РАЙОНЕ КЫЗЫЛОРДИНСКОЙ ОБЛАСТИ НА 2026-2034 гг.

Территория воздействия: Координаты: 44°56'53" с.ш. 65°49'47" в.д., 44°56'42" с.ш. 65°49'22" в.д., 44°57'00" с.ш. 65°49'08" в.д., 44°57'08" с.ш. 65°49'28" в.д., 44°57'05" с.ш. 65°49'36" в.д.

Инициатор: ТОО «Altn Bricks Kyzylorda», БИН 090940001879, тел.: 8 (771)-340-22-86, e-mail: akmaral.eco@mail.ru.

Разработчик проектной документации: ТОО «Сыр-Арал сараптама», БИН 101140013315, e-mail: sa-saraptama@mail.ru., тел.: 8 (7242)230306.

Ссылка на онлайн подключение:

<https://us04web.zoom.us/j/5460619818?pwd=4UWwXLoAIVzaVml8AmloGgZ3SsYBO.1>

Идентификатор конференции: 546 061 9818. Код доступа: 123456

Документация по проекту размещена на сайте НБД (ndbecology.gov.kz) и на официальном интернет-ресурсе местного исполнительного органа <https://www.gov.kz/memleket/entities/kyzylorda-tabigat/activities/directions?lang=ru>.

Замечания и предложения принимаются не позднее 3 рабочих дней до начала слушаний по электронному адресу: prd@korda.gov.kz и на сайте НБД (ndbecology.gov.kz).

КАРТУ ВОДНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ КАЗАХСТАНА РАЗРАБОТАЮТ ДО КОНЦА ГОДА

В прошлом году в Казахстане реконструировано 700 км водоканалов, в текущем году проведен капитальный ремонт еще 986 км, сообщил Премьер-министр Олжас Бектенов на заседании Правительства под председательством Главы государства, передает корреспондент агентства Kazinform.

Модернизировано четыре водохранилища. Еще столько же запланировано в текущем году, а также будет

начато строительство трех новых водохранилищ. Будет завершена разработка восьми бассейновых планов, которые сформируют основу Генерального плана интегрированного управления водными ресурсами, - отметил Олжас Бектенов на расширенном заседании Правительства.

Он добавил, что в соответствии с поручением Главы государства, данным на Национальном курултае, до конца года будет разработана карта водно-энергетических ресурсов. Приоритетным направлением остается водосбережение. На сегодня более трети от общей площади орошаемых земель охвачено водосберегающими технологиями, что в прошлом году позволило сэкономить 847 млн м3 воды. Ежегодно планируется охватывать дополнительно порядка 150 тыс. га. Перед министерствами водных ресурсов и сельского хозяйства стоит задача бороться с возможными приписками.

По материалам К.Кушановой, inform.kz, фото: пресс-служба Правительства РК.



ЕУРАЗИЯЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ОДАҚТЫҢ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ БІРЫҢҒАЙ ТАУАР НОМЕНКЛАТУРАСЫНА ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ОДАҚТЫҢ СҰЙЫҚТЫҚТАРДЫ СҮЗУГЕ НЕМЕСЕ ТАЗАРУҒА АРНАЛҒАН МЕМБРАНАЛЫҚ РОЛЛ ҮЛГІСІНДЕГІ ЭЛЕМЕНТТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ БІРЫҢҒАЙ КЕДЕНДІК ТАРИФІНЕ ӨЗГЕРІСТЕР ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ

Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2024 жылғы 9 сәуірдегі № 37 шешіміне сәйкес Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 2021 жылғы 14 қыркүйектегі № 80 шешімімен бекітілген Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына және Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік тарифіне мынадай өзгерістер енгізілді.

а) Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасының 84 тобына Еуразиялық экономикалық одақтың қосымша ескертпелері мынадай мазмұндағы 6 ескертпелен толықтырылды:

"6. 8421 99 000 5 кіші субпозициясындағы "сұйықтықтарды сүзуге немесе тазартуға арналған орам терізді мембраналық элементтер" термині мыналардан тұратын цилиндрлік құрылыстарды білдіреді:

– мембраналық қаптар спиральды түрде оралған ішкі пластикалық перфорацияланған түтік;

– мембраналық пакеттер арасында орналасқан және

оларға үш жағынан желімделген дренаждық материал.

Мембраналық пакет ішінде экструдталған торы бар екі есе бүктелген мембраналық жолақтан тұрады.

Мембраналық орам түріндегі элементтің ұштарында бекіту дискілері мен тығыздағыш манжеттер орнатылуы мүмкін;

б) Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына № 1 қосымшаға сәйкес қосалқы позиция алып тасталсын;

в) Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына № 2 қосымшаға сәйкес қосалқы позициялар енгізілсін;

г) Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік тарифінің кедендік әкелу баждарының ставкалары № 3 қосымшаға сәйкес белгіленсін.

2. Осы шешім ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік 30 күн өткен соң күшіне енеді.

Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2024 жылғы 9 сәуірдегі № 37 шешіміне № 1 ҚОСЫМША

Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына енгізілетін КІШІ СУБПОЗИЦИЯЛАР

СЭҚ ТН коды	Позиция атауы	Қосымша, бірлік, өлшемі
8421 99 000 7	---	басқалар

Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2024 жылғы 9 сәуірдегі № 37 шешіміне № 2 ҚОСЫМША

Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына енгізілетін КІШІ СУБПОЗИЦИЯЛАР

СЭҚ ТН коды	Позиция атауы	Қосымша бірлік, өлшемі
---	басқалар:	
8421 99 000 5	Еуразиялық экономикалық одақтың осы топқа 6-қосымша ескертпесінде көрсетілген сұйықтықтарды сүзуге немесе тазартуға арналған орам түріндегі мембраналық элементтер	---
8421 99 000 6	---	басқалар

Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2024 жылғы 9 сәуірдегі № 37 шешіміне № 3 ҚОСЫМША

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік тарифінің кедендік әкелу баждарының СТАВКАЛАРЫ

СЭҚ ТН коды	Позиция атауы	Кедендік әкелу бажының мөлшерлемесі (кедендік құнын пайызбен не еуроға, не АҚШ долларында)
8421 99 000 5	Еуразиялық экономикалық одақтың осы топқа 6-қосымша ескертпесінде көрсетілген сұйықтықтарды сүзуге немесе тазартуға арналған орам түріндегі мембраналық элементтер	0
8421 99 000 6	---	басқалар

Қызылорда облысы бойынша Мемлекеттік кірістер Департаменті.

ЗЕЙНЕТАҚЫ АКТИВТЕРІН ИНВЕСТИЦИЯЛАУ: ОЛАРДЫҢ САҚТАЛУЫ МЕН ҰЗАҚМЕРЗІМДЕГІ НАҚТЫ КІРІСТІЛІГІ

enpf.kz сайтында зейнетақы активтерінің ҚР ҰБ пен ИПБ басқаруы туралы 2026 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша есебі ұсынылған

"БЖЗК" АҚ (бұдан әрі – БЖЗК, Қор) enpf.kz сайтындағы "Статистика және аналитика – Зейнетақы активтерінің инвестициялық басқаруы" бөлімінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (бұдан әрі – ҚРҰБ) және инвестициялық портфельді басқарушылардың (бұдан әрі – ИПБ) зейнетақы активтерін басқаруы туралы есебін ұсынды.

2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша ҚРҰБ пен ИПБ-лардың басқаруындағы зейнетақы активтерінің жалпы көлемі – 25 948,09 млрд теңге. Осы күнгі жағдай бойынша міндетті зейнетақы жарналары (бұдан әрі – МЗЖ), міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (бұдан әрі – МКЗЖ), ерікті зейнетақы жарналары (бұдан әрі – ЕЗЖ) есебін қалыптастырылған, ҚРҰБ сенімгерлік басқаруындағы БЖЗК зейнетақы активтері 25 103,96 млрд теңге болды. ҚРҰБ сенімгерлік басқаруындағы жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналары (бұдан әрі – ЖМЗЖ) есебін қалыптастырылған зейнетақы активтерінің көлемі – 755,58 млрд теңге.

ИПБ басқаруындағы зейнетақы активтері шамамен 88,55 млрд теңге.

ҚРҰБ басқаруындағы зейнетақы активтерінің инвестициялық портфелі

Ұлттық Банк БЖЗК зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқарушы ретінде теңгерімді инвестициялық саясатты ұстанғанды: валюталар, елдер, секторлар және эмитенттер бойынша қаржы құралдарының сан-алуан түрлеріне инвестициялайды.

2026 жылғы 1 қаңтарда МЗЖ, МКЗЖ, ЕЗЖ есебін қалыптастырылған зейнетақы активтерін инвестициялаудың негізгі бағыттары мынадай: ҚР Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздары – 43,51%, квазимемлекеттік компаниялардың облигациялары – 9,45%, ҚРҰБ депозиттері – 4,45%, Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банкінің облигациялары – 2,48%, шет мемлекеттердің МБК – 2,12%, ҚР эмитенттерінің акциялары мен депозитарлық қолхаттары – 1,93%, МҚҰ – 1,24%.

2026 жылғы 1 қаңтардағы МЗЖ, МКЗЖ, ЕЗЖ есебін сатып алынған қаржы құралдары номиналданған валюталар бөлінісіндегі инвестициялық портфель мынадай: ұлттық валютадағы инвестициялар – 59,04%, АҚШ долларымен – 40,96%.

Алынған кірістің құрылымын талдаудан бағалы қағаздар бойынша сыйақы түріндегі, оның ішінде орналастырылған салымдар мен "кері РЕПО" операциялары бойынша 1 981,23 млрд теңге. Сыртқы басқарудағы активтер бойынша алынған кіріс, оның ішінде бағамдық қайта бағалау есебімен – 451,35 млрд теңге, өзге де кірістер – 6,14 млрд теңге. Сыртқы басқарудағы активтерді қоспағанда, бағалы қағаздарды, шетел валютасын нарықтық қайта бағалау теріс болды.

Инвестициялық қызмет нәтижесінде, сондай-ақ шетел валюталары бағамдарының құбылмалылығы және қаржы құралдарының нарықтық құнының өзгеруі салдарынан 2025 жылғы есептелген инвестициялық кіріс мөлшері 1,77 трлн теңгені құрады. БЖЗК зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 2025 жылғы 7,43% болды.

2026 жылғы 1 қаңтардағы ЖМЗЖ инвестициялау бағыттары мынадай: ҚР Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздары – 89,96%, ҚРҰБ депозиттері – 7,26%, РЕПО операциялары – 2,77%, инвестициялық шоттардағы ақшалай қаражат – 0,01%.

ЖМЗЖ есебін инвестициялық портфель тек ұлттық валютада номиналданған қаржы құралдарынан тұрады. Бағалы қағаздар бойынша, оның ішінде орналастырылған салымдар мен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түріндегі кіріс – 67,47 млрд теңге. Бағалы қағаздарды нарықтық қайта бағалау теріс болды.

2025 жылғы зейнетақы активтерінің ЖМЗЖ есебін есептелген инвестициялық кірісі 45,35 % млрд теңге, осы кезеңдегі кірістілік 5,11% көрсетті.

Зейнетақы жинақтары – ұзақ мерзімді инвестициялар. Сондықтан, инвестициялық кірістің мөлшерін кем дегенде бір жыл ішінде талдаған жөн. Жекелеген кезеңдерде шетел валюталары бағамдарының құбылмалылығына, қаржы құралдарының нарықтық құнының өзгеруіне, сондай-ақ инфляцияның ықпалына байланысты кірістіліктің төмендеуі байқалуы мүмкін. Кейбір құралдар бойынша алынған кіріс басқа құралдар бойынша уақытша шығындарды жабағын инвестициялық портфельді әртараптандыру зейнетақы жинақтарының ұзақ мерзімді келешекте сақталуын және орнықты табыстылығын қамтамасыз етеді. Соңғы 3 жылдағы инвестициялық кіріс тұрақты түрде өсіп, зейнетақы активтерінің кірістілігі инфляция деңгейінен асып түсті. ҚРҰБ басқаруындағы қаржы құралдарының эмитенттері көрсетілген инвестициялық портфельінің егжей-тегжейлі құрылымы және инвестициялық қызметке шолу БЖЗК-ның ресми сайтында берілген. Сондай-ақ, enpf.kz сайтында ЖМЗЖ есебін қалыптастырылған зейнетақы активтері бойынша портфель құрылымы туралы ақпарат орналастырылды.

Инвестициялық портфельді басқарушылар

ИПБ басқаруындағы зейнетақы активтерінің жалпы көлемі 88,55 млрд теңгеден асады. 01.01.2026ж. жағдай бойынша "Alatau City Invest" АҚ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы активтері – 14,93 млрд теңге. Компанияның негізгі инвестициялары: Exchange Traded Funds (ETF) пайлары – 26,23%, ҚР ҚМ МБК – 15,62%,

ҚР екінші деңгейдегі банкінің (ЕДБ) облигациялары – 13,89%, ҚР эмитенттерінің корпоративтік облигациялары – 10,56%, ҚР квазимемлекеттік ұйымдарының облигациялары – 10,39%, РЕПО – 6,75%, шетелдік эмитенттердің корпоративтік облигациялары – 5,55%, МҚҰ – 4,89%, шет мемлекеттердің МБК – 2,25%.

Атап кетейік, портфельдің 67,08% теңгемен, 31,74% - АҚШ долларымен, 1,17% - басқа валюталарда ұсынылған.

2025 жылғы БЖЗК зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 11,22% болды.

"Alatau City Invest" АҚ басқаруындағы қаржы құралдарының эмитенттері көрсетілген инвестициялық портфельінің егжей-тегжейлі құрылымы БЖЗК сайтында ұсынылған.

01.01.2026ж. жағдай бойынша "Halyk Global Markets" АҚ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы активтері шамамен 8,14 млрд теңге болды.

Портфель құрылымындағы негізгі инвестициялар: МҚҰ облигациялары – 20,71%, кері РЕПО (күнтізбелік 90 күннен аспайтын) – 18,02%, ҚР ЕДБ облигациялары – 14,58%, ҚР Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздары – 14,56%, ҚР квазимемлекеттік ұйымдарының облигациялары – 10,17%, шетелдік эмитенттердің үлесі құралдары (ETF пайлары) – 7,92%, Қазақстан Республикасының ұйымдары шығарған акциялар мен депозитарлық қолхаттар – 4,93%, ҚР ұйымдарының корпоративтік облигациялары – 4,12%.

Ұлттық валютадағы инвестициялар портфельдің 62,66%, АҚШ долларымен 37,34% тен.

2025 жылғы БЖЗК зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 9,45% болды.

"Halyk Global Markets" АҚ басқаруындағы қаржы құралдарының инвестициялық портфельінің эмитенттері көрсетілген егжей-тегжейлі құрылымы БЖЗК сайтында ұсынылған. 01.01.2026ж. жағдай бойынша "BCC Invest" АҚ сенімгерлік басқаруындағы БЖЗК зейнетақы активтері - шамамен 10,65 млрд теңге.

Инвестициялардың негізгі бағыттары: ҚР ЕДБ облигациялары – 25,31%, ҚР ҚМ МБК – 19,41%, ҚР квазимемлекеттік ұйымдарының облигациялары – 16,55%, ҚР резидент-эмитенттерінің корпоративтік облигациялары – 12,03%, шет мемлекеттердің МБК – 9,36%, шетелдік эмитенттердің корпоративтік облигациялары – 8,24%, РЕПО – 5,94%.

Ұлттық валютадағы инвестициялар – портфельдің 65,43%, АҚШ долларымен 34,57%.

2025 жылғы БЖЗК зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 9,93% болды.

"BCC Invest" АҚ басқаруындағы қаржы құралдарының инвестициялық портфельінің эмитенттері егжей-тегжейлі құрылымы БЖЗК сайтында ұсынылған.

01.01.2026ж. жағдай бойынша "Сентрас Секьюритиз" АҚ сенімгерлік басқаруындағы БЖЗК зейнетақы активтері шамамен 4,44 млрд теңге.

ҚР квазимемлекеттік ұйымдарының облигацияларына – 25,59%, РЕПО – 20,97%, ҚР ЕДБ облигациялары – 13,85%, ҚР эмитенттерінің корпоративтік облигацияларына – 12,78%, ҚР ҚМ МБК-ға 11,64%, АҚШ мемлекеттік облигацияларына – 5,78%, ҚР резиденттері-эмитенттерінің акциялары мен депозитарлық қолхаттарына – 3,23%, шетелдік эмитенттердің акциялары мен депозитарлық қолхаттары – 2,56% инвестицияланды. Ұлттық валютада портфельдің 71,64%, АҚШ долларында – 28,36% инвестицияланды.

2025 жылғы БЖЗК зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 14,66% болды.

"Сентрас Секьюритиз" АҚ басқаруындағы қаржы құралдарының инвестициялық портфельінің эмитенттері көрсетілген егжей-тегжейлі құрылымы БЖЗК сайтында ұсынылған.

01.01.2026ж. жағдай бойынша "Қазақстан Халық Банкінің ЕҰ "Halyk Finance" АҚ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы активтері шамамен 50,39 млрд теңге болды.

Портфель құрылымындағы негізгі инвестициялардың сипаты мынадай: ҚР ҚМ МБК – 18,89%, кері РЕПО (90 күнтізбелік күннен көп емес) – 15,03%, ҚР ЕДБ облигациялары – 14,75%, МҚҰ – 13,15%, шетелдік эмитенттердің корпоративтік облигациялары – 6,98%, ҚР эмитенттерінің корпоративтік облигациялары – 5,90%, ҚР квазимемлекеттік ұйымдарының облигациялары – 5,44%, Exchange Traded Funds (ETF) пайлары – 4,90%, шетелдік эмитенттердің акциялары мен депозитарлық қолхаттары – 8,21%, ҚР эмитенттерінің акциялары мен депозитарлық қолхаттары – 2,37%. Ұлттық валютадағы құралдарға портфельдің 60,40%, АҚШ долларында – 39,60% инвестицияланды.

2025 жылғы БЖЗК зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 8,32% болды.

"Қазақстан Халық Банкінің ЕҰ "Halyk Finance" АҚ басқаруындағы қаржы құралдарының инвестициялық портфельінің эмитенттері көрсетілген егжей-тегжейлі құрылымы БЖЗК сайтында ұсынылған.

Естеріңізге сала кетейік, 2023 жылғы 1 шілдеден бастап салымшылар инвестициялық портфельді басқарушының (ИПБ) сенімгерлік басқаруына міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) есебін қалыптастырылған зейнетақы жинақтарының 50%-дан аспайтын бөлігін ең төменгі жеткіліктік шегін есепке алмастан бере алады. Ал ерікті зейнетақы жинақтары бар салымшыларға оны ИПБ-ға 100% көлемінде беруге болады.

«БЖЗК» АҚ баспасөз орталығы.

ҚОРҚОРДЫҢ (КАЛЬЯННЫҢ) АДАМ АҒЗАСЫНА ТІГІЗЕТІН ЗИЯНЫ

Қорқор дегеніміз темекі сияқты табакты тартуға арналған құрал. Қорқор парсы тілінен аударғанда жұтатын түтінді сүзгіден өткізетін және салқындатып отыратын шегуге арналған құрал дегенді білдіреді. Сонау ерте замандардан бастап адамдардың санасын жаулап алған қорқор, бүгінге дейін жойылған жоқ. Керісінше танымалдылығы артып, кез келген түнгі клубтар мен мейрамханалардың сәніне айналған. Әсіресе, жастардың арасында үлкен сұранысқа ие. Жалпы, алғаш қорқор Үндістанда пайда болып аз уақыттың ішінде бүкіл мұсылман мемлекеттерінде тарап кетеді. Ал Европада қорқорға танымалдық XIX ғасырда келген.

Қазіргі таңда көптеген адамдар қорқорды көңіл көтерудің жақсы жолы деп біледі. Алайда бұлай көңіл көтерудің қаншалықты зиянды екенін бейхабар. Қорқорға арналған табактың сыртында әдетте 0,5 пайыз никотин 0 пайыз смола бар деп жазылады, бұл жалған. Олардың жаранамалары



аттандап, қорқор зиянсыз, оның денсаулыққа кері әсері жоқ деп тұрады. Шындығына келер болсақ, табактың қандай түрін алып қарасақ та олардың барлығында жүйкені ұлайтын никотин болады. Ол ағзаның қандай көлемде табак шеккенін есептеп тұрады. Никотин шегетін ағзаның қалауын толық қанағаттандыру үшін, адамға 20-80 минут қорқор тартуға тура келеді. Бір сағат қорқор тартқан адам, бір темекі тартқан кездегіден 100-200 есе артық түтін жұтады. Сондай-ақ оның өкпесіне, никотин мен зиянды заттардың аз болғанына қарамастан, тұншықтырғыш газ көп мөлшерде түседі. 45 минут қорқор шеккен адам тұншықтырғыш газды, бір қорап шылым тартқан адамнан көп жұтады. Оны тарту кезінде көбірек күш жұмсауға тура келгендіктен, түтін өкпенің терең тұстарына кіріп кетеді екен.

Әдетте қорқорды бірнеше адам болып тартады, яғни қорқордың мундштук деп аталатын сору түтігін бірнеше адам пайдаланады. Гигиеналық тұрғыдан бұл өте зиянды. Сілсеккі арқылы таралатын гепатит, герпес, туберкулез сияқты сырқаттардың жұғуына ықпал етеді. Сонымен қатар қорқор айналадағы адамдарға зиянын тигізеді. Қорқор шеккен адамның жанында отырғандар сол адамның өзінен гөрі көбірек уланады. Қазіргі кезде көпшілігіміз қорқорды зиянсыз ермек деп санаймыз, қорқордың денсаулыққа зияны жоқ, оны сулы сүзгіш түтігін токсиндерін тазартады деп алданбау керек. Қорқор - бұл ұлардың, қарамайдың (смола) канцерогендер мен бактериялардың өте зиянды қоспаларын адам ағзасына тез жеткізетін «санди» аппарат. Қорқор түтігінің ұлылығы шылым түтігінен бірнеше есе жоғары, оның

құрамында қарамай (смола) мөлшері 36 есе, көміртегі монототығы 30 есе, ұлы иісті газ 8,4 есе, никотин 7,5 есе жоғары. Британия дәрігерлері қорқордың бір порциясын, шегілген 100 шылымға теңестірген. Темекінің кез келгенін, оның ішінде, қорқорға арналғанында да никотин болады. Қорқордың бір толтырымында 6,25 мг, шылымда 0,8 мг никотин болады. Қорқор тартуды енді бастағандар никотинге тәуелділікке тез душар болады. Қорқор тартатын адам шылым шегетінге қарағанда 14-есе көп түтінді іскеп, бойына сіңіреді. Әрі осы кезде иісті газдың көп мөлшері өкпесіне сіңеді. Қорқор тартушының ағзасында ұлы иісті газ ауқымды көлемде оттегі тапшылығын туындатып, шылым шегуші адамдікі сияқты мидың, жүректің, бауыр мен бүйректің жасушаларын зақымдайды. Қорқорға арналған шегу қоспаларының қалай әзірленетінін көбінесе ешкім тексермейді. Оған есірткі қосатын жағдайлар да жиі орын алады, бұл қорқордың зиянды әсерін күшейте түседі. Қорқордағы көмір 600-650 градусқа дейін қыздырылса, ал түтінмен бірге қорқор тартушының өкпесіне никотинмен қатар бензопирен өкпе обыртын тудыратын және ДНК мутациясына төзімді тұқым қуалаушылықпен берілуге икемді канцероген сияқты қауіпті заттар да сіңеді. Қорқор түтігі қорқор тартушының қанына канцерогенді (обырды тудыратын заттар) мен, өкпе тінін зақымдайтын ұшпалы альдегидтерді тікелей «жеткізеді». Шылым түтігімен салыстырғанда, қорқор түтігінің құрамында бензопиреннің 75,6 есе және дибензопиреннің 245 есе жоғары екені анықталған. Ұлылығының жоғары болуына байланысты, қорқор тартушылардың өкпе обырымен сырқаттану қаупі 2 есе, респираторлық аурулар мен риниттер 2,3 есе, альвеолит 3,7 есе, ерлердің белсіздігі 2,5 есе, остеопороз ауыз қуысы патологиясы 3,5 есе жоғары болады.

Қорқор сүйігінде ауыз қуысының инфекциялық аурулары гингивиттер, пародонтоз бен ойық жараларды туындайтын бактериялар жиналады. Бірреттік түтікшелер құтқармайды, өйткені бактериялар қорқордың түтігінде де, қуысында «тіршілік етеді». Қорқорды тарту кезінде түтікшені бір-біріне ұсыну дәстүрі «А» гепатит, туберкулез, ұшық сияқты инфекциялар мен басқа да вирустық аурулардың таралуына ықпал етеді. Қорқордың зияны мұндай жағдайларда аса қауіпті болады. Қорқордың құрамында никотиннен басқа, адамның геніне кері әсер ететін бензопирен деген ұлы зат бар. Бензопирен - адам ағзасында қатерлі ісіктің пайда болуына ықпал етеді. Сондай-ақ, бензопирен ДНК-ның мутациялық бұзылуына себепкер болады және қан арқылы іштегі балаға өткен бензопирен деген бәле тұқым қуалайтын ауруларды тудырады. Кальянд пайдалану-оттегіне қарағанда көмірқышқыл газы гемоглобинмен көп байланыста болады. Сол себепті қорқор құмарлар үнемі гипоксияға (оттегі жетіспеушілігі) ұшырайды.

Соның салдарынан ми, жүрек, бауыр, бүйрек, бұлшық еттер мен басқа да жасушалар оттегінің жетіспеушілігінен әртүрлі ауыр дерттерге шалдығады, оның аяғы әртүрлі мүгедектікке алып келіп соғуы мүмкін. Оның құрамындағы қоспалардың адам ағзасында қоздырмайтын ауруы жоқ десек те болады. Қазіргі уақытта Европа мемлекеттері қорқордың зиянды жағына әбден көздері жеткен соң, бірінен кейін бірі тыйым сала бастады.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәлімдеуінше, қорқордың түтіні қатерлі ісікке, өкпе ауруының асқынуына, туберкулезге, жүрек ауруларының шалдығуына әкеліп соғады.

А.Қ.ТАЖМАХАНОВА,
Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының бас маманы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

ПРАВИЛА ПРИЗНАНИЯ ТОВАРНЫХ ЗНАКОВ ОБЩЕИЗВЕСТНЫМИ УТВЕРДИЛИ В КАЗАХСТАНЕ

Министр юстиции Казахстана утвердил правила признания товарных знаков общеизвестными на территории страны, передает агентство Kazinform.

Соответствующий приказ подписан 28 января 2026 года. Документ определяет порядок признания товарного знака или обозначения, используемого как товарный знак, общеизвестным в Казахстане.

Согласно правилам, общеизвестным может быть признан как зарегистрированный товарный знак, так и обозначение, которое используется без официальной правовой охраны, но получило широкую

известность среди потребителей благодаря активному использованию.

Подать заявление о признании товарного знака общеизвестным могут физические и юридические лица. Документы принимаются на казахском или русском языках в бумажном либо электронном виде через Министерство юстиции.

К заявлению необходимо приложить доказательства популярности бренда. Среди них - данные о продажах и длительности использования знака, рекламные материалы, публикации в СМИ, аналитические отчеты, сведения о посещаемости сайтов и активности в соцсетях, информация о поисковых запросах, а также результаты маркетинговых или социологических исследований.

Опрос потребителей должен проводиться независимой организацией и охватывать города республиканского значения, столицу и не менее пяти областных центров. При этом в каждом населенном пункте должны быть опрошены не менее 200 человек.

После подачи заявления документы проверяются в течение пяти рабочих дней. Если они соответствуют требованиям, сведения о заявке публикуются в официальном бюллетене. После публикации заинтересованные лица могут направить возражения в течение трех месяцев.

Затем комиссия рассматривает заявление и принимает решение - признать товарный знак общеизвестным либо отказать в этом. Решение направляется заявителю в течение десяти рабочих дней и может быть обжаловано в суде.

Приказ вступает в силу с 10 февраля текущего года.

По материалам Д.Кенесбай, inform.kz, фото: freepik.

ЕНПФ ИНФОРМИРУЕТ О ВЫБОРЕ УИП КРИТЕРИЕВ ФОРМИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПОРТФЕЛЕЙ

В соответствии с постановлением Правления Агентства Республики Казахстан по регулированию и развитию финансового рынка № 67 с 1 января 2026 г. вводится в действия изменения и дополнения в правила, утвержденные постановлением Правления Национального Банка Республики Казахстан №10, предусматривающие переход управляющих инвестиционным портфелем (далее - УИП) к осуществлению деятельности по доверительному управлению пенсионными активами на основании нового подхода, который предусматривает выбор одного из трех инвестиционных портфелей, различающихся по уровню риска, доходности и срокам инвестирования.

В связи с вышеизложенным АО «ЕНПФ» (далее - ЕНПФ) сообщает о получении уведомлений от УИП о выборе следующих критериев формирования инвестиционных портфелей:

- АО «Halyk Global Markets» - выбран критерий формирования инвестиционного портфеля, состоящего из пенсионных активов вне зависимости от срока выхода вкладчиков на пенсию, с минимальным значением доходности, рассчитываемым по итогам 12 месяцев;
- АО «Alatau City Invest» - выбран критерий формирования инвестиционного портфеля, состоящего из пенсионных активов вкладчиков со сроком выхода на пенсию более 3 лет, с минимальным значением доходности, рассчитываемым по итогам 36 месяцев;
- АО «Сентрас Секьюритиз» - выбран критерий формирования инвестиционного портфеля, состоящего из пенсионных активов вне зависимости от срока выхода вкладчиков на пенсию, с минимальным значением доходности, рассчитываемым по итогам 12 месяцев;
- АО «BCC Invest» - выбран критерий формирования инвестиционного портфеля, состоящего из пенсионных активов вне зависимости от срока выхода вкладчиков на пенсию, с минимальным значением доходности, рассчитываемым по итогам 12 месяцев;
- АО «Halyk Finance» - выбран критерий

формирования инвестиционного портфеля, состоящего из пенсионных активов вне зависимости от срока выхода вкладчиков на пенсию, с минимальным значением доходности, рассчитываемым по итогам 12 месяцев.

Если Ваш возраст не соответствует предельному возрасту, установленному для выбранного АО «Alatau City Invest» критерия формирования инвестиционного портфеля, информируем, что:

• Вы вправе (не ранее чем через один год с даты передачи пенсионных накоплений в доверительное управление УИП) осуществить передачу пенсионных накоплений в доверительное управление Национальному Банку Республики Казахстан (далее - НБРК) или другому УИП, критерий формирования инвестиционного портфеля которого соответствует Вашему возрасту;

• если Ваши пенсионные накопления находятся в доверительном управлении УИП менее года, то управляющая компания продолжит управление пенсионными накоплениями до завершения полного его периода либо до передачи пенсионных накоплений в доверительное управление НБРК или другому УИП, критерий формирования инвестиционного портфеля которого соответствует Вашему возрасту, по истечении одного года с даты передачи пенсионных накоплений в доверительное управление УИП;

• по итогам полного периода доверительного управления пенсионными активами УИП осуществит возмещение (при наличии) отрицательной разницы между номинальной доходностью пенсионных активов, полученной УИП, и минимальным значением доходности пенсионных активов, сложившейся на 1 января года, следующего за полным периодом управления пенсионными активами УИП.

ЕНПФ продолжит информировать вкладчиков о принимаемых решениях УИП и актуальных изменениях в системе управления пенсионными активами.

Пресс-центр АО «ЕНПФ».

НОСИМЫЕ МЕДИЦИНСКИЕ УСТРОЙСТВА И ЭКОЛОГИЯ: ВЫЗОВЫ МАСШТАБИРОВАНИЯ

Бурный рост рынка медицинской электроники, связанный с развитием телемедицины и дистанционного мониторинга здоровья, всё чаще рассматривается не только как технологический и социальный прорыв, но и как экологический вызов. Об этом говорится в исследовании, о котором сообщил Чикагский университет. Учёные обращают внимание на то, что без



изменения подходов к проектированию и производству электронных медицинских устройств их экологический след может стать сопоставимым с воздействием крупных промышленных отраслей.

Речь идёт прежде всего о стремительном распространении носимой медицинской электроники - датчиков уровня глюкозы, артериального давления, сердечного ритма, портативных ультразвуковых и диагностических систем. По оценкам исследователей, к середине XXI века ежегодный спрос на такие устройства может исчисляться миллиардами единиц. Основными драйверами этого роста становятся старение населения, рост хронических заболеваний и переход систем здравоохранения к непрерывному мониторингу состояния пациентов вне стационаров.

Анализ жизненного цикла медицинских электронных устройств показал, что ключевая экологическая нагрузка связана не с пластиковыми корпусами или упаковкой, а с электронной «начинкой» - прежде всего с печатными платами и микросхемами. Именно на их производство приходится большая часть углеродного следа, поскольку оно связано с добычей

редких и энергоёмких материалов, сложными технологическими процессами и высоким энергопотреблением. При этом замена корпусов на более экологичные материалы даёт лишь ограниченный эффект, тогда как изменения в конструкции и составе электронных компонентов способны существенно снизить совокупное воздействие на окружающую среду.

Исследователи подчёркивают, что медицинская электроника часто имеет короткий жизненный цикл: устройства обновляются, выходят из строя или заменяются новыми моделями быстрее, чем традиционная бытовая техника. Это приводит к росту объёмов электронных отходов, переработка которых остаётся технологически сложной и дорогостоящей. В условиях масштабирования отрасли такой подход может привести к значительному увеличению нагрузки на системы обращения с отходами и на природные ресурсы. В качестве возможных решений учёные рассматривают переход к использованию более доступных и менее энергоёмких материалов в электронных компонентах, а также развитие модульного дизайна медицинских устройств. Такой подход предполагает возможность замены отдельных элементов - например, сенсоров или корпусов - без утилизации всей электронной платы. Это позволяет продлевать срок службы устройств и снижать объёмы электронных отходов. Кроме того, подчёркивается важность интеграции принципов экономики замкнутого цикла уже на стадии проектирования медицинской техники.

Авторы исследования отмечают, что устойчивость медицинской электроники невозможно обеспечить исключительно за счёт технологических решений. Необходим комплексный подход, включающий научные разработки, изменения в регулировании, стимулы для производителей и развитие инфраструктуры переработки. В противном случае экологические издержки цифровизации здравоохранения могут нивелировать часть её положительного эффекта.

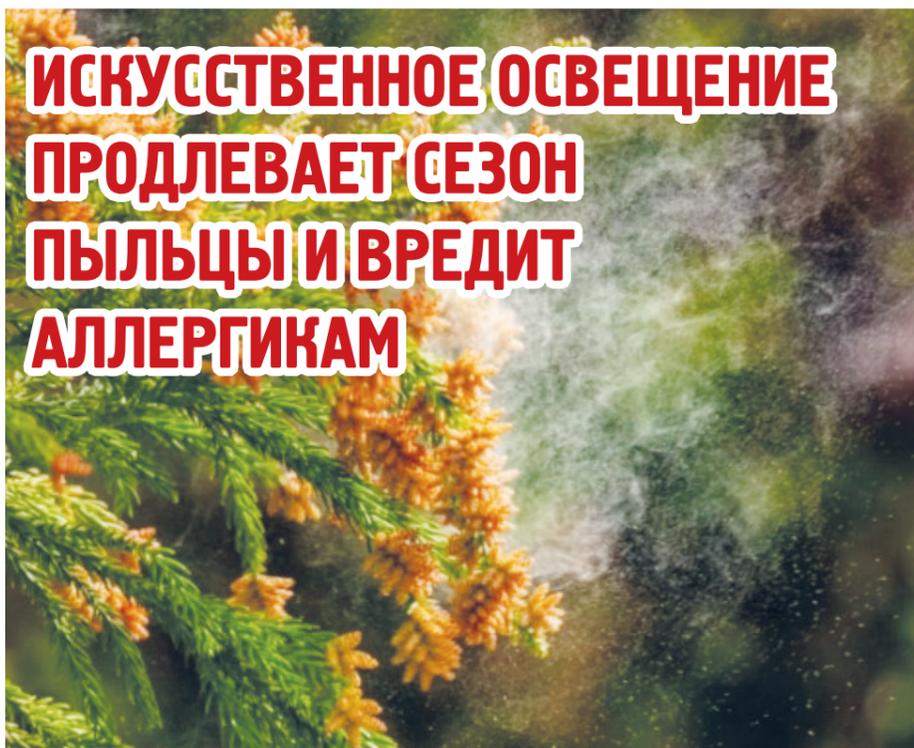
Таким образом, рост рынка медицинских электронных устройств ставит перед отраслью задачу переосмысления стандартов производства и эксплуатации техники. Как подчёркивают исследователи Чикагского университета, переход к более устойчивым решениям способен не только снизить экологическую нагрузку, но и сделать медицинскую электронику более долговечной и ресурсно эффективной, что в долгосрочной перспективе отвечает интересам как здравоохранения, так и окружающей среды.

По материалам pia.eso, фото pia.eso.

ЭКОЖАҒАЛЫҚТАР

ЭКОНОВОСТИ

ИСКУССТВЕННОЕ ОСВЕЩЕНИЕ ПРОДЛЕВАЕТ СЕЗОН ПЫЛЬЦЫ И ВРЕДИТ АЛЛЕРГИКАМ



Исследование, проведенное под руководством доктора Линь Мэн из Университета Вандербильта, выявило прямую связь между искусственным освещением ночью в городах северо-востока США и увеличением продолжительности сезона пыльцы.

Спутниковые данные и многолетние подсчеты пыльцы показывают, что в районах с более ярким световым загрязнением сезон пыльцы заканчивается позже и длится дольше. Это связано с тем, что растения, ориентирующиеся на продолжительность светового дня (фотопериод), воспринимают искусственный свет как продолжение дня. Это сбивает их внутренние биологические часы и откладывает завершение цветения.

В результате жители таких районов дольше сталкиваются с аллергенами, а доля дней с высокой концентрацией пыльцы в этих зонах достигает 27%, что заметно выше 17% в более темных районах.

Ученые отмечают, что, в отличие от влияния температуры на начало сезона, именно искусственный свет играет ключевую роль в его продлении. В качестве возможных решений предлагаются меры по снижению светового загрязнения: использование экранированных светильников, направляющих свет вниз, более теплого спектра свечения, а также таймеров и датчиков движения для сокращения ненужного ночного освещения. Такие шаги могут стать эффективным способом снизить негативное воздействие на здоровье миллионов городских жителей, страдающих от аллергии.

По материалам gismeteo.ru,
фото © Shutterstock/FOTODOM.

ПОЧЕМУ ФОТОХРОМНЫЕ ЛИНЗЫ В ОЧКАХ САМИ ТЕМНЕЮТ НА СОЛНЦЕ?



Фотохромные линзы, то есть темнеющие при воздействии ультрафиолета, были изобретены компанией Corning Incorporated в конце 60-х прошлого столетия. Тогда они изготавливались из стекла. Открытие стало основой для технологии, широко известной и популярной сегодня.

В таких линзах содержатся молекулы соединений серебра, в частности, галогенида и хлорида серебра. В помещении, куда не проникает солнечный свет (или проникает через окна, не пропускающие ультрафиолет) эти молекулы остаются прозрачными. При влиянии же ультрафиолетового излучения они меняют свою структуру, поглощают часть видимого света и темнеют.

Современные фотохромные линзы нередко имеют дополнительные характеристики, такие как антибликовое покрытие и фильтры синего света, что делает их экономически выгодной альтернативой нескольким парам очков.

По материалам gismeteo.ru,
фото © Shutterstock/FOTODOM.

Құрылтайшы -
Қызылорда
облыстық
«Сыр Табиғаты»
заңды тұлғалар
Ассоциациясы

Редактор
Акбота Абеннова

Газет Қазақстан
Республикасы
инвестициялар және
даму Министрлігі
байланыс,
ақпараттандыру және
Ақпарат Комитетінде
қайта тіркелген.

Тіркеу куәлігі
№15905-Г, 25.03.2016ж.

Жекеленген
авторлардың пікірі
редакция көзқарасын
білдірмейді,
қолжазбалар
қайтарылмайды.
«Сыр Табиғаты»
газетінде жарияланған
мақала көшіріліп
басылса, сілтеме
жасалуы міндетті.

Жарнама және
хабарландыру мәтіні
мен мазмұнына
редакция жауап
бермейді.

Газет редакцияның
компьютер
орталығында теріліп,
беттеліп, «ASU» баспа
үйі» ЖШС сенімгерлік
басқаруындағы
«Сыр медиа» ЖШС
баспаханасында
басылды.
Тел: 8(7242) 40-06-68

Газеттің басылу
сапасына баспахана
жауапты.

Офсеттік басылым.
Көлемі 2 баспа табақ.

Жазылу индексі - 68116

Редакцияның
мекен-жайы:
Қызылорда қаласы,
Қайнарбаев көшесі, №33.
Толық мәлімет алу үшін:
8-777-563-76-92
телефонына хабарласуға
болады.

E-mail: syr.tabigaty@gmail.com

Басылым апта
сайын жарық
көреді

Тапсырылыс
№ 232

Таралым 500



ТОО «КазЭкосистемс»

(гослицензия 01259 №0042510
от 25.09.2008 г.) представляет
следующие виды услуг в области
охраны окружающей среды:

1. Оказание консультационных услуг
в области охраны окружающей среды

2. Составление и содействие в подаче
заявления о намеряемой деятельности
в уполномоченный орган
в области ООС

3. Организация в проведении
общественных слушаний

4. Подготовка отчета о возможных
воздействиях при оценке
воздействия на окружающую среду

5. Подготовка послепроектного
анализа отчета о возможных
воздействиях

6. Составление заявления на
получение экологического
разрешения на воздействие,
в том числе:

6.1 Разработка проектов нормативов
эмиссий (нормативы допустимых
выбросов, нормативы допустимых
сбросов)

6.2 Составление программы
управления отходами для
I и II категории

6.3 Составление паспорта опасного
отхода

6.4 Разработка программы
производственного экологического
контроля (ПЭК)

6.5 Составление проекта плана
мероприятий по охране
окружающей среды

7. Составление отчета
производственного экологического
контроля

8. Разработка раздела «Охрана
окружающей среды» в составе
проектной документации
при подготовке декларации
для III и IV категории

9. Подготовка и содействие в подаче
декларации о воздействии на
окружающую среду
для III категории

10. Составление проектов
обоснования санитарно-защитной
зоны (предварительная,
окончательная)

11. Составление квартальных отчетов,
согласно условий экологического
разрешения, статистических отчетов,
налоговых отчетов по форме 870.00.

12. Консультация и содействие в
формировании пакета документов
для получения лицензии для
юридических лиц, занимающихся
деятельностью по переработке,
обезвреживанию, утилизации
и (или) уничтожению опасных
отходов.

Наш адрес: г. Кызылорда,
ул. Байтурсынова, 48.
эл. адрес kazecosystems@mail.ru
тел. 8 7242 27 52 99

ПРИБРЕТАЙТЕ ПОДПИСКУ
И ПОЛУЧАЙТЕ СВЕЖИЕ
ВЫПУСКИ ГАЗЕТЫ ПО
ЭЛЕКТРОННОМУ АДРЕСУ



syr.tabigaty@gmail.com
www.syrtabigaty.kz

Наш адрес: г. Кызылорда, ул. Кайнарбаева, 33
+7 777 563 76 92